

БОРИС АПРИЛОВ

МОРЕТО Е НА ВСИЧКИ
(разкази)

Български писател, 1963
(Редактор: Атанас Наковски)

РОДИНА

[текстът е съобразен с нанесените на ръка поправки в книгата след излизането ѝ]

От туй по-удобно – здраве! Природата бе създала фиорда сякаш за техния случай. Беше дълбок и постепенно се превръщаше в пещера. Двамата седяха под сумрачния ѝ свод, върху скалите. Около тях в безпорядък се търкаляха маски и шнорхели, пуловери, два неопренови костюма и плавници. Въздухът в заслона беше топъл и влажен. В коридора на фиорда морето се повдигаше плавно и изпълваше каменната заличка с нежно шипене, а след това се оттегляше и поклащаше водораслите. Между зелените цистозирии се белееше част от дъното, покрито с мидени черупки и дяволски нокти.

Няколко гълъба се завъртяха над фиорда, шмугнаха се в пещерата, но видяха хората и отлетяха обратно.

– Ще ни направят беля – рече мургавият младеж. Беше гол, в избелели гащета, тук-там проядени от молци.

– Каква беля? – спокойно запита другият младеж.

– Ако граничарите...

– Не ми се вярва. – Той се раздвижи, опипа с длани пуловерите, а после взе една кутия от нескафе. – Да похапнем! Ще ни трябват калории.

Щом отвори кутията, остро замириса на шоколад. Започнаха да бъркат с пръсти. Вадеха натрошените блокчета, слагаха ги в устата си без удоволствие, приемаха храната като лекарство. Този, който бе отворил кутията, ядеше замислено и наблюдаваше играта на светлините върху каменните стени на заслона. Беше много млад, хубав, също гол, малко по-висок от мургавия.

– За какво мислиш? – запита мургавият.

– Сигурен ли си, че трябваше да излезем точно тук?

– Да.

– И че границата е на десет километра?

– Да.

– Много е важно да си сигурен... Костюмът ти пропуска ли?

– Малко.

– Изглежда, че сме го залепили добре... Много шумиш. Като дишаш през шнорхела, струва ми се, че плувам край някое прасе.

– Не мога да навикна.

– Рибарска работа!... Мъчно свиквате с леководолазните такъми.

– Трудно ми е. От малък съм плувал без такива дяволии.

– Дишай по-спокойно. Иначе с плавниците работиш добре.

Той захвърли празната кутия и като седна, опипа този път с крак пуловерите. Все още бяха мокри.

– Ако ги простра на слънце, ще изсъхнат за няколко минути. Виж, костюмите изсъхнаха. Трябва да ги поръсим с талк.

– Остави на мира пуловерите! – отвърна мургавият. – Цели седем часа има, докато влезем в морето.

– Толкова – съгласи се по-високият. – Тогава ще бъде нощ... По мои пресмятания ще трябва да плуваме най-малко пет часа. Ще разбереш ли, когато прекосяваме граничната линия?

– Имам сигурен ориентир.

По-високият, леководолазът, се протегна и каза неспокойно:

– Притесних се!... Ти?

– Сега, като те погледнах, и аз почувствувах страх. Тая работа е заразителна. – Той започна да масажира прасците си. – Какво ме плашиш?

– Все пак... не е малка работа... едно такова бягство. Питам се дали сме избрали най-безопасния начин.

– Има хора, които са избягали и с лодки. Нашето е по-лесно. Граничните дори не допускат, че някой ще се реши да минава границите с плуване.

– Така е – рече по-спокойно леководолазът. – Напразно се безпокоим.

– Тогава да запустим.

Леководолазът отвори втора кутия от нескафе. В нея бяха наредени цигарите. Изобщо, всичко си беше на мястото. Някои необходими неща, наблъскани в такива кутии, можеха да се мъкнат завързани към неопреновите костюми и те не забавяха движението им във водата.

– Трябва да пестим цигарите. Има сума ти време.

– Бактисах от шоколад – направи гримаса мургавият. – След тая работа цял живот няма да вкуся шоколад.

Старателно проследиха пътя на дима. Нищо особено. Той се разсейваше веднага и оставаше в заслона. Вън беше горещо. Безцветното обедно море си кротуваше, останало без сила от зноя. Небето прегаряше от ярка светлина. Синевата му бе олекнала. По камъните на фиорда лазеха раци. Между очите им се пукаха мехурчета.

Чу се звън от стада. Мелодията на звънците прозвуча сухо и лениво. Тя заля тишината и бавно се понесе над главите им – отдясно наляво. Изглежда, че омаломощените от слънцето овце прекосяваха полето, без надежда да се доберат до сянка. Човек лесно би си представил картината горе, както си я представи и леководолазът – гладко море, бряг и проточената броеница на овцете с натезали вимета, в които млякото сякаш се кисва от горещината.

Медният звън постепенно се стопява в далечината.

Бегълците го слушаха спокойно, мълчаха и всеки се учуди по своему, че е изпаднал под властта на простата музика, която го връща назад, към миналото и първата читанка.

– Стадо! – прошепна леководолазът.

– Отмина – прошепна мургавият. – Отдалечава се.

– Тихо!

Някой заговори над главите им:

– Нещо в корема му се пукнало, пандисит ли, какво, пукнало се.

Гласът беше кротък, старчески.

– Язък за морячето! – каза друг, подобен глас. – С камион ли го откараха?

– Военен камион го откара, ама жив ли, мъртъв ли – не знам.

– Сигурно е умрял. Така ще си го занесат на майка му... Защо не го знам това момче? От Ямбол ли, казваш?

– От елховските села било. Сутринта – живо и здраво, на обед – студено.

– Бог да го прости!... Горката му майка!

– Има да плаче.

– Трагедия.

– Живот – кво да правиш!... Хубаво момче беше.

– Майка му стара на живота!... Хайде, довиждане!... Търся нашата Златанка... Тръгна да се къпе, ама ако я спипам, ще ѝ нашаря задника!

– Остави момичето! Голямо е вече.

– Море, ще го оставя аз, като почнало да влиза в морето!... Хайде, довиждане!

– Стадото продължаваше бавния си ход на север. В бистрата вода на фиорда нахлу ято сафриди. Ясно се виждаха тъмните им ивици отстрани. Рибите се повъртяха насам-натам и изчезнаха. [в морето.]

Двамата продължаваха да мълчат. Ослушваха се, стараеха се да разберат накъде е потеглил овчарят.

Той се появи внезапно пред погледа им. Бегълците дори не трепнаха. Като дишаше заморено, старият човек се изправи върху гладкия, потопен във водата камък и смъкна от главата си овлажняла от пот кърпа. Седна на камъка и потопа краката си в морето. По брадясалото му лице и по косата му блестеше мръсна прашна пот. Загреба с ръка вода и намокри лицето си. Старческата му ръка трепереше и докато изсипваше водата върху косата, намокри грубата селска риза. Хладината на морето одобри стария човек и го накара да нагази по-дълбоко. Сега вече загреба с две ръце. Плискаше лицето си, мокреше тила си, но вършеше това мълчаливо. Нито веднъж не изпръхтя, сякаш благоговееше пред просналата се от нозете му до хоризонта шир. След като се разхлади достатъчно, старецът изчезна нагоре безшумно, както се беше появил. Чуха само гласа му да говори на овцете неразбираеми за целия свят неща.

– Изплаши ли се?

– Стреснах се.

Леководолазът извади още две цигари. Той погледна металическата кутия от всички страни.

– Ще успеел ли пак да я запечатаме сполучливо?

– Щом имаме парафин, ще я запечатаме.

– Плуваш бавно, не можеш ли по-бързо?

– От малък си плувам по рибарски – отвърна мургавият.
– Граничните постоянно ли наблюдават морето?
– Сигурно... Гледат лодките и корабите. Но кой ще се сети, че някой си е решил да преплува десет километра през нощта... За всеки случай ще се отдалечим от брега. Ще влезем навътре и така ще минем границата.
– Видя ли какво чудно благородство имаше в държането на този старец. Хем беше самичък.
– Какво, като е самичък?
– Нямахте кой да го наблюдава.
– Не разбирам от тези работи.
– Той ме трогна.
Мургавият се спусна по камъните, наведе се над морето и пое голяма глътка вода. Поддържа я малко в устата си и я изплю.
– Ние, лодкарите, така гасим жаждата.
– Стар изпитан начин – съгласи се леководолазът.
Мургавият допълзя обратно и налапа цигарата си.
– Искам да видя света – прошепна замечтано той, като се излегна върху камъните, – целия свят, всички големи пристанища!
– И аз – въздъхна леководолазът. – Поне веднъж да се гмурна в Червеното море. Там е раят на аквалангистите, на всички леководолазни експедиции. Това искам, нищо друго... Да се наскитам и нагълтам с непознати ветрове, а след туй да се върна.
– Ако се върнем, дали ще ни простят?
– Прощават.
– Вятърът се бави – забеляза мургавият, без да сваля очи от хоризонта. – Ако и западния не излезе, ще стане лошо. Трябват ни малко вълни.
– В замяна на това нощта ще бъде тъмна. Затуй съм боядисал шнорхелите черни. Все едно да търсят игла в копа сено.
– Наистина си предвидил всичко.
– Говори по-тихо!
– Рибувал съм по тия места – понижи глас мургавият. – Два сезона гоних паламуда между Ахтопол и границата. Екстра работа!...
– Какво те е прихванало?
Но момъкът бе обхванат от сладката вълна на спомените и продължи:
– Хубаво е да кръстосваш това море, когато има риба!
– Сигурно.
– В Ахтопол съм правил две красиви пиянства.
– Със или без жени?
– С домашно вино в една бедна къщурка.
– Представям си – усмихна се леководолазът.
– Ти си друг човек и не можеш да си представиш... Тогава щях да се ожена.
– Добре, че не си го сторил.
– Така ми казваха и приятелите... Бил съм много издигнат и не ме заслужавала. Ти не знаеш какво момиче. Мария!... Ехаа!
– По-тихо бе! Луд ли си?
– Видя ли гларуса каква риба измъкна от томболата?... Няма го вече. Изчезна!

– Не можеш ли да говориш по-тихо?
– Кой ще ни чуе. Тук е най-дивото място на България.
– Глупости!... Това е гранична зона.
– Сега е мързеливо горещо време.
– Не ми говори тъй... – Младежът погледна жадно морето: – Ще ми се да се гмурна малко. Насам сигурно има кефали.
– Ухаа!... Ама нямаш харпун.
– Жалко. Тук наистина е място на кефали. Няма кой да ги плаши.
– Точно така.
– Много бавно тече денят.
– Тъй ти се струва. Не си ме учил два месеца как да плавам с такъми и как да даяна на търпение.

– Шшт!... Какво е това?
– Някой хвърли в морето камъче – прошепна мургавият.
– Какво става тук? – отвърна леководолазът. – Много движение има насам.
– Животът си тече – спокойно и философски рече мургавият.
Замълчаха. В тишината зашумяха сухите млечки. Някой вървеше горе. После шумът затихна и отново настъпи тишина. Мургавият погледна лицето на приятеля си. В зеленикавия здрач на заслона това лице бе преbledняло и овлажняло от пот.
– Граничарите ходят тежко – прошепна мургавият.
– Тези стъпки бяха леки – отвърна след известно време леководолазът. Хубавата му, небръсната от завчера брада заблестя и стана по-черна. Всяко нейно косъмче плуваше в пот. – Защо се вмъкнахме в тази работа?

– Ще видим малко зор – каза мургавият. – Не е като да отидеш на разходка.
По скалите се търкулнаха няколко камъчета. Някой се спускаше по склона. Приближаваше се тичешком и не по удобната пътечка, а направо. Най-после се показа и човекът... Нищо и никакво момиче. Бегълците се погледнаха и се усмихнаха.

Момиче: изрусяла от слънцето косичка, евтина басмена рокличка, шампосана с най-шаблонни и грозни цветчета, лице, крака и ръце, изпечени от слънцето и нагорещени от зноя на деня.

Момичето стъпи върху облия камък и замери с нещо морето. Бегълците се погледнаха още веднъж – видя ли кой ни стресна преди малко?... Мургавият се усмихна и смигна. Когато момичето се обърна към тях, двамата инстинктивно се изтеглиха още назад и успяха да разгледат по-добре лицето му, много младо, осяяно с няколко пъпчици. “”Краката й са дебелички – помисли си леководолазът, – или пък така ми се струва, защото са в гуменки.” Но момичето свали обувката си и той разбра, че дефектът си е дефект – краката бяха твърде селски и закръглени при глезените.

Девојката се съблече и влезе в морето, просто се плъзна по камъка, покрит с мек жълтокафяв налеп. Водата покри коленете й. Тя успя да се задържи изправена на едно място и се озърна на всички страни. После се отпусна във водата и започна да плува. Плуваше лошо, самоуко и размахваше сляпо ръцете си. Изведнъж стана шумно. Светлият пейзаж се изпълни с радост, подмлада.

– Имаш ли да кажеш нещо? – запита мургавият, като все още продължаваше да гледа пяната, в която се мяркаше косата на девојката. – Имаш думата за изказване.

– Хубава е природата тук – отвърна леководолазът.

– Има кефали – иронично допълни мургавият.

[– И такива скумрийки – посочи с глава леководолазът.]

Изглежда, че девойката се боеше от морето, скоро се върна обратно и стъпи на дъното. Мокрите ѝ гърди се подадоха над водата като муцунки на видри. Тя вдигна ръце и изтри с длани лицето си. После потопи очите си и носа си във водата и започна да гледа дъното. Не издържаше много под вода, задъхано вдигаше глава, потъркваше очи и отново ги потапяше. След като се наигра и умори, тя излезе върху камъка. От гърдите ѝ падаха капки, те бяха бистри, пълни със слънце.

Излегна се върху топлия мъх. [на камъка.] Наоколо се разхвърчаха морски мушици. Но те се връщаха отново и кацаха върху тялото ѝ, [от което] пиеха сол и опиянение. Девойката ги пропъждаше с ръка. От резките ѝ движения младата кожа потръпваше. [като кожа на жребче.] Най-напред изсъхнаха гърдите ѝ, те порозовяха, наедряха.

Като полежа [така] известно време, тя се изправи и зае с косата си. Стана много красиво. картината с изправеното момиче, което реши косата си, с отражението му във водата, с горещите бели камъни и с далечния хоризонт, от който се вземаше лекото дихание на вятъра.

Облече се бавно, небрежно пое нагоре [, където се простираше] към скучната суха земя.

– Виж колко е часът!

– Туй ли намери да говориш сега? – леко възнегодува мургавият. – Не можа ли да разбереш, че чакането му е майката.

– Не ме учи на чакане! Просто искам да знам [колко е] часът!

– Казахме, че няма да се командуваме.

– Мълчи!... [Ревеш като панаирджия.]

– Ти не си сериозен човек, нищо няма да излезе от тая работа.

– Ако не стане, ти си виновен. Непрекъснато се разколебаваш. На всичко отгоре и за някаква Мария се разбъбра.

– Първо се чуй ти, [какво плямпаш,] после говори за другите. Не те ли виждам... Главата си режа, че не искаш да мръкне.

Леководолазът побърза да намери цигарите и запуши. Като всмукна няколко пъти, той се усмихна леко и погледна меко приятеля си.

– [Още малко и] Ще се изпобием.

– Дай една цигара!...

– Добре, че голата не постоя още малко.

– Такива голи на мен не ми пречат, когато реша да правя нещо.

– Виж! Виж какво става! – Леководолазът хвърли цигарата и приклепна, загледан във водата на фиорда. – Боже мой!

Между водораслите се промъкваша няколко кефала. Движеха се спокойно. Бяха много едри и приличаха на свинчета. Леководолазът никога не бе виждал такива големи кефали и сега ги зяпаше възбудено, готов да скочи върху тях. Гърбовете им блестяха с емайлно морав цвят, а всичко останало беше чисто сребро. Рибите плуваха придружени от сиянието си – всички светлини се отразяваха в тлъстите им бели корема като в огледало. Най-голямата и навярно най-мъдрата от тях плуваше последна и не бързаше да захапва цистозириите. Останалите риби като че ли само

опитваха дали пасбището е крехко. Като допираха муцуни в зелената светлина на растенията, ситите скитници сякаш се радваха на дълбокото мълчание, което ги ограждаше. Те дълго обикаляха между каменните стени на процепа и тъй като не намериха нищо интересно в него, лениво се върнаха в морето.

Леководолазът потрепера, пое дъх, докато мургавият се усмихваше, той почувствува, че го обхваща неумолима тъга. Приятелят му схвана това и вече не се усмихваше. Самият той беше объркан и смутен. Неочаквано двамата видяха, че морето и небето са посинели страшно, както ставаше по това време на деня. Сивият прах на небето се беше стопил, пейзажът се избистри съвсем и въздухът се изпълни с миризмите на морските треви. Всичко потъна в това, което наричаме вечност, мъдрост, красота. Току-що родени, вълничките прииждаха като бойци в атака. Те влязоха във фиорда и ближеха горещите камъни. Водораслите се залюляха насамнатам, люлееше се цялата ливада на дъното и леководолазът, който сякаш за първи път откриваше тази прелест, пък и мургавият, който някога за малко не се бе оженил за оная Мария от Ахтопол – и двамата си представиха как в дълбочините се люлеят морските ливади, как се люлее цялата бедна и прашна земя зад гърба им и колко са вечни тези неща, които сега се люлеят и вълнуват мислите им, и колко са малки двамата в хаоса на това сладостно движение, сред времето и пространството.

– Какво мислиш? – запита смутено мургавият.

– Остави ме да мечтая – отвърна леководолазът, а гласът му бе пълен с нежност.
– Трябва да си помисля малко.

– Добре – съгласи се меко мургавият. – Помисли и каквото решиш ти... Няма да ти възразя.

Младият човек се взираше в ясно разграничените сини простори на морето и небето.

После излезе от свода на пещерата, без да спазва каквато и да е предпазливост, изправи се върху жълтеникавия мъх на камъка и погледна към тази страна на света, откъдето бяха доплували. Мъхът беше все още мокър, запазил ароматната солена влага, изтекла от кожата на момичето.

ТОПЛИНА ОТ ХОРА

[текстът тук е по сб. “Деликатно настроение”]

Този лош вятър духна изведнъж и на бърза ръка ни натика от морето в реката. Просто изпаднахме в паника и без да спазваме ред, по две, по три лодки, се промъкнахме през устието, а вълните, и те, влизаха с нас, повдигаха кърмите и заплашваха да ни окъпят. По-навътре реката беше тиха, особено след големия завои, където на повърхността й блестяха само малки грапавини, подобни на

люспи. Небето беше сиво и студено, на пръв поглед би ти се сторило неподвижно, но загледаш ли се в него, ще забележиш как цялата му просторна маса се движи като лава. Посърналата предзимна гора на брега отляво, лишена от птици и весели цветове, бе олисяла като коса на застарял човек. Пясъчната страна на реката, където се събираха лодките, беше гола и тъжна и добихме впечатление, че сме попаднали в най-безнадеждния кът на Огнена земя. Но мрачността на природата не струваше пукната пара пред лошото ни настроение, а бяхме уж все силни хора. Да ни видехте само какви жалки и смачкани същества бяхме станали, готови сякаш всеки момент да се хванем за гушата, и то за нищо. Никаква риба, разбира се. Както си бяхме излезли, така се и прибрахме. Наистина не беше много весело. Имаше няколко тръстикови колиби там, но те си бяха пълни с рибари, дошли за целия паламуден сезон, а къде ще спим ние – дявол знае; по всяка вероятност – на открито. Гледахме се мрачно и мълчахме. После започнахме да събираме дърва, но всеки бърза да си осигури собствен отделен огън, а какво смята да прави другият, не го интересува. Това да каже: другари, тук има хубави съчки, или нещо подобно – не! Всеки се грижи само за своя екипаж... По едно време някой измъкна транзисторен приемник и пусна танцова музика, но мълчанието ни така го преряза, че оня се принуди веднага да го скрие в багажа си. Почти не говорехме – ръмжахме. Мисля, че тогава всеки предпочиташе да си припомня само за неприятни неща: кой за изневерите на жена си, кой за разчистване на стари сметки, кой от кого има да взема пари. Мнозина бяха закъсали за бензин, но никой не смееше да си поиска от другия. Мразехме се. Черпехме безразборно вода от изворчето, мътехме го и се ругаехме – въобще вършехме неща, за които друг път не бихме и помислили. Какво беше станало с нас? Човещината ни се беше стопила, бяхме се превърнали в бръмбари...

Когато на всичко отгоре заръмя, ние започнахме да вдигаме яките на шубите и да се натискаме към огньовете. Дъждът си падаше върху ни, но и пламъците ни грееха и от нас се вдигаше пара като от горещи франзели.

Изведнъж чухме песента. Някой пееше грубо и фалшиво, но много възторжено и отворено, като се стараше да надвика шума на мотора; може да се каже, че моторът му акомпанираше. Беше истинско предизвикателство. Намръщихме се още повече. Най-много се намръщиха, разбира се, созополските гърци, защо да си го крием – тогава те бяха най-кисели, може би защото се намираха само на един час път от къшурките си и жените. Гушихме се в шубите и чакахме да видим кой идиот ще се появи от завоя на реката...

Ей, да видите само какво се появи!... Да се убия, не мога да ви опиша тази лодка, то лодка ли беше въобще – ковчег. Заслушаш ли се в тактуването на мотора й, ще те хванат нервите, току-виж, че си извикал от безумие и си скочил във водата. Едно тактуване – не ти е работа! Не можеш да му хванеш ритъма: ту избързва, ту забавя, ту спре и тъкмо решиш, че не може да започне отново, моторът затрещява като вършачка, и то тъй мощно, че ти иде да избягаш и да се спасиш от евентуална експлозия.

Новопристигналата лодка занемя и заби нос в пясъка, като разтърси старите си кости. Най-младият от екипажа й скочи на брега и извика:

– Здравейте, мокри кокошки!... Салуто!

Ние се потаихме съвсем, но мисля, че тогава някой едва чуто изкудкудяка.

Но първо да ви опиша лодката, за да има все пак ред в цялата работа.

Остави, че левият борд бе сплескан и подгънат навътре (това се среща и у други лодки), ами да видите обшивката – една дъска с друга не се пасва, между дъските висят изхвъркнали насмолени кълчища, някъде натрупана дебела колкото човешки пръст боя, другаде боя въобще няма, носът счупен, въжетата гнили и прегнили, навързани и усукани с въжета от различни дебелини, кувертата се озъбила и зее с няколкото си дупки – дъските ѝ изпочупени... Моторът – майка плаче! Куп старо желязо, навързано с ръждясали телове и канапи. Всичко в него бе закрепено, уйдурдисано, насъбрано от няколко автомобилни марки – откъде цилиндров блок, откъде карбуратор, ауспух, охладителна помпа, – да се зачудиш как всичко все още не се е разпаднало на късове и как все още работи и тика този ковчег по морето.

Още ме е смях, като си спомня за знаменцето. В него нито тъканта му тъкан, нито цветовете му цветове – не можеш разбра това български ли е или панамски флаг, по-скоро парцал за бърсане на кувертата. Но най-смешното нещо в тази героична лодка беше името – “Нормандия”. И как беше нарисувано то, господи, с какъв замах на простотията, разкривено хем наляво, хем надясно, а боята му потекла надолу и после някой се опитал да я забърше, та я оплескал съвсем, пък на всичко отгоре и кавички, ама как да ви опиша всичко – никой, дори световен да е, не може да стори това.

Този, който бе извикал “мокри кокошки” и “салуте”, запали цигара, повдигна малко ушанката си и последователно подаде ръка на другите двама да скочат на пясъка. Те бяха по-възрастни от него, единият с дървен крак, разбира се, лошо поддържан, несмазан и заскърца тъй остро, че ни накара да направим няколко кисели гримаси. Тримата бяха много бедни, очукани и грозни, черни като дяволи, небръснати от памтивека. Никой от тях нямаше шуба. Носеха стари окъсани палтенца върху дебели рибарски пуловери, една ушанка, един каскет и едно кепе – туй беше екипировката им. Бяха просмукани до кости от влагата. Но сега нямаша време да се сушат. Веднага се заеха да изтеглят “Нормандия” върху пясъка и го направиха чевръсто, като се провикнаха на два пъти “ооохоп” и продъниха простора. А тя, лодката де, се оказа пълна с вода – мръсна, вмирисана на бензин. Като свършиха работата си, най-младият я потупа по борда, както се тупа конвирогон по хълбока, сякаш каза: да си ми жива и здрава!... Те пренесоха багажа си при нас – лекъсан брезент и стара войнишка раница.

– Има ли сухи дърва? – обърна се към нас не най-младият и не оня с дървения крак, а другият, с кепето.

Ние мълчахме и го гледахме – представяте си как. Грозното му криво лице беше весело и жизнено. Той ни позяпа малко и рече:

– Питам, да завъртим разговор бе, хора!... Хайде, Панчо!

Най-младият потегли с него към гората и двамата запяха, но от песента им не се разбираше нищо и мога само да кажа, че беше нещо много цинично. Този с дървения крак пък започна да си подсвирква. Той домъкна два рибарски касона и ги нахвърли върху земята. След това седна върху единия.

– Мръсен вятър! – рече той и ни погледна. При това положение кърава риба няма да излезе. Вие взехте ли нещо?

Така казват рибарите – “взехте ли”, а не “извадихте ли”. Продължавахме да мълчим и да се греем... Забравих да ви кажа какво представлявахме ние. Повечето

бяхме любители рибари. Използувахме отпуските си да си начешем крастата и да хванем някой и друг лев за зимата... Та мълчахме си като кютюци, но това не го обиди. Той измъкна от задния джоб на панталона старо парче вестник, изглежда, да подпали с него огъня, разгъна го, погледна го, сякаш ей сега ще го зачете, но после скъса от него една част, а остатъка пъкна обратно в джоба си.

Двамата се върнаха натоварени със сухи клони. Говореха си оживено и от време на време продължаваха да си тананикат тази непозната за нас песничка и, да ви кажа правата – изградиха такава майсторска клада, че им завидяхме. Този с дървения крак пъкна вестника в колибата от съчки и го подпали. Огънят пламна изведнъж.

Тримата простряха длани над пламъците и най-младият рече:

– Ох, бабачкоо!

А другият, този с кепето, добави:

– Хубаво нещо е огънят, а?

Кладата се разгоря. Хората от екипажа на “Нормандия” дръпнаха касоните назад и насядаха върху тях. Младият се обърна и седна обратно. Той искаше да напече гърба си. Изглежда, че му стана доста приятно, защото разпери ръцете си встрани и изви дланите им към топлината. Ние ги видяхме тези длани – широки и твърди, целите потъмнели от машинното масло, и да ви кажа ли – много приличаха на лопати, ама в истинския смисъл на думата. Този с дървения крак се приведе и затършува из раницата. Измъкна един цял корав хляб, който знае колко баят, а после извади и нож. Започна да реже хляба на филийки. Виждал съм много хора да режат филийки, но както ги режеше той – да имат много здраве: измайсторяваше ги тънки, гладки, с идеално очертани ръбове, така както ги рече машинката за сандвичи. В това време оня с кепето донесе телената скаричка за печене на паламуди и тъй като тя беше вмирисана на риба, взе, че я пъкна в огъня да изгори натрупаната по нея мазнина. Мазнината зацвърча и започна да прегаря. От скаричката падаха огнени капки. Щом свърши с това, мъжът я поднесе към носа си и я помириша. Разбира се, тя вече не миришеше на риба и той спокойно я разположи върху първия слой жарави, след което се отдръпна настрана и мястото му до огъня зае оня с дървения крак. Той нареди няколко филийки върху тела. Веднага замириса на печен хляб.

Ние започнахме да преглъщаме и да се споглеждаме. Обърнах се да видя какво правят другите ни съседи, също темерути като нас. Някои бяха започнали да режат хляба...

Скоро ароматът на печен хляб погълна миризмата на дъжда и на мокрите дрехи. В този момент се убедих, че на света не съществува по-хубав аромат от този на препечения хляб.

Оня, който носеше със себе си транзисторен приемник, се престаши и отново завъртя копчето. Никой не го погледна накриво. Всеки поотделно си помисли, че сега музиката не го дразни.

– Охоо, имали сме гайда! Извика възторжено най-младият от екипажа на “Нормандия” и радостно тръгна към нас. Той се приближи съвсем и аз чух как зъбите му хрускаха препечения хляб и видях как се мърдеше брадата му. – С тази гайда сме добре. Няма за какво да мислим!

В лагера ни се дигна глъчка. Хората се раздвижиха и заговориха по човешки. Постепенно стана топло и сухо. Някои затакуваха в ритъма на мелодията. Както хрускаше хляба си, най-младият от екипажа на “Нормандия” затанцува. Ние започнахме да се смеем.

Стана дори приятно.

ФИЛЕ ОТ АКУЛА

[текстът тук е по сб. “Есенни дюни”]

Още като ги видя да се появяват на пристанището, лодкарят разбра, че може да направи малко работа с двамата, и започна да ги следи с поглед. Те се завъртяха около рибното тържище и понеже там беше пусто, тръгнаха право към рибарския кей. Високият с шлифера беше пълен, очилат и носеше синя баска на главата си. Ниският също беше пълен, но много подвижен – шареше насам и натам, облечен леко: черно яке с гарнитура от вълнен плат. На рамото му висяха два фотоапарата и светкавица.

Беше декемврийски ден, с много слънце и гладко море, с топлина, която те принуждава да смъкнеш дрехите, и вѐдра тишина, в която далечните шумове се чуват ясно и отчетливо.

– Екстра време! – извика бодро лодкарят. Когато непознатите се приближиха съвсем, той обърна към тях хитрото си брадясало лице и предложи: – Да направим една разходка по море, а?

– Налага ни се да отидем до острова – рече ниският.

– Готово! – съгласи се лодкарят.

– Гледаме за някоя лодка от държавния риболов – отвърна ниският. – Ние сме по служба.

– Свободни лодки няма – каза хитро и уж загрижено лодкарят. – Сега е сезон.

– Разбрах – отстъпи ниският. После добави недоволно: – Много сте негостоприемни, ей! Няма кой да ни закара до острова...

– Не сме лоши хора, другарю, но сега сме баш в сезона на скумрията.

– Премадохме скумрия! – злъчно каза ниският.

– Тази година няма – рече лодкарят. – Такъв ви е късметът.

– Колко взимаш до острова?

– По три лева на човек.

– По два лева!

– Какво ми плащате, другарю? Горивото ли, труда ли?...

Високият се обади едва сега:

– Смешен пазарлък!... Да се качваме.

Лодкарят почна да загрева машината. Пасажерите се наместиха отпред и внимателно разположиха оптиката върху кувертата. Един след друг те потопиха пръсти във водата и взаимно се увериха, че е студена. Високият свали шлифера си и остана по костюм, с бяла риза и вратовръзка. Ниският разкопча ципа на якето си. Той взе единия фотоапарат и започна да прави снимки. Най-после моторът заработи и тръгнаха.

Лодкарят се наведе над скоростната кутия. Зад дъсчения заслон на мотора се изви слабичкият му гръб в закърпен пуловер, много стар, какъвто беше и моторът, каквато беше и лодката – очукана, съоръжена с прогнили въжа. Очилатият я разглеждаше, изпълнен с жал към бедния човечец, зависим изцяло от капризите на мотора. Подобно чувство не вълнуваше другия. За другия лодкарят си беше лодкар, който срещу заплащане трябва да ги заведе на острова, така както фойтонджията отвежда от гарата до хотела.

– Какви сте вие? – извика през шума на мотора лодкарят. – Какво работите?

– Този пише, а пък аз фотографирам! – извика през шума ниският.

– Аха! – отвърна лодкарят и ловко улови подхвърлената му цигара.

Богатата светлина на слънцето раждаше контрасти. Докато напущаха брега, градчето се изнизваше пред погледите им, грациозно и леко, съвсем като в печатната туристическа пропаганда.

Ала това, което поразя писателя, беше могъщото очертание на острова пред тях. Той се издигаше над платиненото море – светлокафяв, с меките оранжеви петна на скалите и веселите бели петънца на фаровата кула и къщичките. Над острова неспокойно летяха птици. По едно време, когато моторът отказа да работи, в настъпилата тишина се чува грозните им писъци – плътните грачове на гларусите и тънките писукания на чайките.

– Какво става там? – запита високият.

– Сега ще го оправя. – отвърна лодкарят.

– Не, говоря за мотора. Какво правят птиците?

Както бе наведен, лодкарят отговори с прекъсвания:

– Това е животът... Хвърчат... грачат... пищят...

Машината заработи неочаквано. Този път шумът на мотора се понесе стройно и собственикът си отдъхна. За първи път седна спокойно до руля. Островът нарастваше, ставаше по-реален, показваше подробностите си.

Приближиха се откъм западната му страна и пристанаха на кейчето, до мауната. Наоколо всичко отразяваше лудата светлина на слънцето. През кристала на водата се виждаше дъното – брадясалите камъни, бронирани с обшежитията на мидите, и кремавите пясъчни лабиринти, които приличаха на алеи сред градината на водораслите. Слънцето блестеше и по циментовите стъпала, които криволичеха нагоре, към хижата. Стара, устояла на всички ветрове, солидната каменна крепост се къпеше в лъчите и се усмихваше.

– Никой не ни посреща – намръщи се фоторепортьорът. – Безлюден остров!...

Той нарами оптиката си и започна да се прехвърля през мауната, на кейчето. Писателят го последва.

– Колко ще се бавите? – запита лодкарят.

– Не повече от два часа – отвърна писателят.

Започнаха да се изкачват. Пристъпваха бавно – стъпалата бяха изградени грубо: високи и разкривени.

Писателят бе замаян. Все повече растеше възхищението му пред това отдалечено от живота спокойствие. Зловещият грач на птиците продължаваше да витае над острова, но сега той го възприемаше като симфония, която възпява простора. Разляното на всички страни море, нереалните очертания на сушата, разтопена в резедава мъглица, морският хоризонт и високото леко небе – всичко това влезе в него и го ободри.

– Само на един ден път от София! – обърна се той към спътника си. – Не желаш ли да останеш завинаги тук?

– Приказки! – отвърна фоторепортьорът. – Тази красота ще отиде на вятъра, ако не ни опека десетина скумрии.

Писателят се усмихна и погали мрежите, които висяха пред него. Дланта му усети мекотата им. Вече бяха до входа на хижата. Под надупчените от дървоядите греди на стряхата висяха полуизсушени заргани. Погледът му се плъзна по свежата трева. “Чиста пролет” – помисли си той. – Никакъв декември! Пролет!” Стори му се, че птиците, които се въртят там, се безпокоят не за друго, а за още топлите си, току-що снесени яйца.

Ниският почука на вратата и я отвори.

– Хубаво си лежите тук, а ние се лутаме и няма кой да ни посрещне! – рече уж сърдито той.

В дрезгавината се размърдаха няколко души и се надигнаха от леглата. Все още нямаха време да се окопитят. Четиримата, които бяха играли дотогава покер, смутено скриха картите и бобените зърна.

Ниският седна върху едно от леглата и измъкна цигарите си.

– Заповядайте! – каза непринудено той и започна да черпи наред. Личеше си навикът му да общува с рибари. – За разлика от другите ви гости ние сме дошли не да ядем риба, а да ви опишем.

Той се приведе и запали цигарата си от устата на огромната печка-варел. В хижата беше топло и, разбира се, задушно. През южното прозорче влизаше оскъдна светлина.

– Да бяхте донесли малко риба, че да си хапнем и ние – рече високият рибар, който преди малко бе успял ловко да скрие картите и “чиповете”. Отворил капака на голямата тенджерка върху печката, сега той бъркаше вътре с дървена лъжица. Първите ухаеха омайно на варен боб и джоджен. – А сега и вие като нас – ще ядете фасул.

Рибарите се засмяха. Започнаха да напушат леглата си и да се събират около гостите. Очите им бяха раздразнени от безсънието и дима. Така обезсветлени, те им придаваха вид на мъченици. Човек би предположил, че тези хора са изгонени от хубавата територия на света и тук изкупват незначителни грехове.

Стените бяха надупчени с гвоздеи. По тях хаотично висяха кожухчета, памуклийки, каскети и ушанки. Изпод грубо изкованите легла се подаваха буруните на гумени ботуши. Закачените дрехи бяха изолирани от стените с филмови литоси, така че между далянджиите денонощно се навъртаха Жерар Филип и Фернандел.

Но това можеше да се види едва след като очите навикнат на полумрака. Светлината от прозорчето очертаваше гредите, ръбовете на леглата, печката и коравите лица на хората.

– Кой е капитанът? – самонадеяно запита фоторепортьорът.

– Аз съм.

Напред излезе дребничък мъж, наподобяващ сушен сафрид. Под безцветната му фланела изпъкваха остри кокалести рамене. Главата му – широка и чудновато плоска горе – долу завършваше с остра челюст. Лицето му беше много слабо, с потънали навътре страни. Големите му сухи уши и безсочното му лице имаха здрав рибарски цвят.

Той единствен не се усмихваше. Очите му гледаха студено, а тънките му устни просто плашеха със своята суровост и издаваха характер на човек, готов да те презре и да ти причини зло.

– Мисля, че съм те виждал – рече фоторепортьорът, но самочувствието му се беше стопило.

– Може – каза капитанът.

– Като те гледа човек, нямаш фасон на капитан – започна да се окопитва фоторепортьорът.

– Кажи му го! – обади се рибарят с лъжицата. – Нали се губи между нас?

Далянджиите се засмяха отново.

– От колко години сте в морето? – вмъкна се в разговора писателят, макар да съзнаваше, че въпросът му е празен.

– Не съм им правил сметка – отвърна хладно капитанът.

Писателят наблюдаваше лицето му. Все още не разбираше усмихва ли се този човек, или се сърди.

– На колко сте сега?

– На петдесет и една.

Усещаше, че нахълтва в безцелен разговор, който не е по характера му. Още като пристъпи прага на хижата, той разбра, че от командировката няма да излезе нищо. Тези хора му бяха непознати. Отличаваха се от строителите, с които практиката го бе научила да дружи непринудено. Обикновено строителите не го дебнеха така. Ако допуснеше незнание или невежество по отношение на работата им, те го поправяха внимателно.

Сега писателят бе почувствувал присмеха, който избиваше като пот върху лицата на рибарите. С този присмех сякаш бе просмукан и въздухът на хижата.

– Ще пишете ли за нас? – запита човекът с лъжицата.

– Не – отвърна писателят. Фоторепортьорът разбра, че неговият приятел каза истината. – Просто наминахме да ви видим.

– Защото често пишат за нас, а ние се смеем на това, което пишат – рече капитанът.

– Пишат ли? – запита най-старият далянджия, като прехапа конеца, с който бе зашил копчето на панталона си. Той седеше върху леглото по дълги бели гащи, със завързани прашки около глезените.

– Днеска пишат за всичко – засмя се този с лъжицата. – Пишат и за нас.

– А пък аз не знам – учуди се старият с иглата.

– Защото не четеш – каза оня. – Някои са чели.

– А никой не пише да ни пенсионирват по-рано – обади се едно плоско лице, с руса къса косица. Това лице се показва внезапно между раменете на другите: – Ти например защо не пишеш?

– Няма да мога – отвърна просто писателят.

– Защо пък да не можеш? – започна да хитрува фоторепортьорът. – Писал си за всякакви хора. Напиши и за тружениците на морето.

– Не искам да ви лъжа – рече писателят. – Не ви познавам и ще излезе глупост.

“Хитрувам ли? – помисли си той. – Не правя ли опит да се измъкна от тази неприятност? Само за да избягна присмеха?... А може и да съм искрен. Напоследък започнах да ставам искрен.”

Той свали очилата си и започна да ги бърше. Като видяха как присвива невъоръжените си очи, рибарите започнаха да се побутват. Писателят побърза да сложи очилата си. Беше раздразнен. “Всички са тарикати – помисли си той. – Зли са. Не щадят никого. Това не е нищо друго освен особена нравствена поквара, която съществува по крайбрежието.”

Отново заговори мъжът с лъжицата.

– Сега няма ли да ви покажем как работим, да ви обясним всичко, а? – Той отправи едно смигане към другарите си.

– Да си запишете имената на рибите – допълни този с късата руса косичка.

– Защо? – изчерви се писателят. Не ни е нужно. И без това няма да разберем нищо... Дойдохме само да видим вашия хубав остров. Тук е красиво и тихо.

– Кое му е красивото? – засмя се русият. – На този остров вятърът ни рендоса месата!

– Все пак...

– Жените ни вече гледат към чуждото – закиска се мъжът с лъжицата. След него, не без злоба, се закискаха и другите.

– Вие си знаете по-добре – предаде се писателят. – Всеки знае себе си.

– Така кажи! – Мъжът с лъжицата сякаш утвърди мисълта му, сякаш ѝ удари печат – “годно”.

– Ама и ти знаеш да се докарваш! – подметна русият.

Тук рибарите се засмяха най-силно. Беше станало много интересно, та и тези, които бяха по настрана, също влязоха в пръстена, сключен около гостите.

– Защо да ви се докарвам? – рязко запита гостът. – Мястото ли ви искам, рибата ли ще ви отнемам, какво?... Слава богу, ако ни се яде риба – пари си имаме.

– Ни обиждай хората, Георги! – обади се най-възрастният, който бе обул вече панталона си. – Нищо не са ти сторили!

– Че какво казах? – смути се русият. – Малко да се посмеем. Какво обидно има?

Но всички знаеха, че бе настъпил неприятен момент. Някой бе виновен за това, но гостите ли, рибарите ли – не можеше да се разбере. Получи се мъчителна пауза, в която не успяха да се промъкнат дори недомлъвките.

Тогава капитанът, без да каже дума, бавно тръгна към леглото си. Той откачи полушубката си и я облече. Рибарите го погледнаха с мълчаливо любопитство. Сега той се връщаше към тях и дребната му фигура носеше със себе си светлината, влязла през прозорчето.

– Хайде! – рече спокойно той. Рибарите продължаваха да стоят неподвижно по местата си: – Облечете се, да видим какво е влязло в мрежите.

– Още е рано – каза някой. – Нали към четири?

– Сега!

Той постави ушанката на главата си и започна да се закопчава. Лицето му си беше все тъй непроницаемо. Тънките му, почти несъществуващи устни се разтегнаха още повече, но по тях би могъл да гадае само този, който го познава добре.

Що се касае до гостите, те не разбираха какво става. Изпаднали в нелепо състояние на срам и обида, двамата мълчаха и очакваха.

– Кога ще ядем? – запита она с лъжицата.

– След това... Хайде, другари! – Едва сега капитанът погледна обезкървеното пълничко лице на писателя и опулените очи на спътника му: бледи петна в полутъмната каша, изпълнила помещението. – Заповядайте, другари!... Ще вадим рибата от мрежите. Интересно е за вас. Хем да видим имате ли късмет.

Далянджиите се пръснаха по своите малки кътчета, така както правят войниците в казармените помещения. Започнаха да се обличат. Времето на почивката беше изтекло. Сега на рибарите им предстоеше да извършат делничната си работа, за която бяха изпратени на острова. Един по един те минаваха под закачените на стряхата мрежи и се спущаха към тръпнештата бездна на водата. Долавяше ли се по лицата им възбуда?... Писателят се постара да разбере това, но не успя. Ако трябваше да пише за тия хора, той можеше да каже, че има такова нещо, но също така можеше да каже, че няма. “Сигурно няма – помисли си той, докато вървеше с тях към морето. – Те са на държавна служба, осигурени са и ако дойде риба, ще бъде добре, а ако не дойде, няма да бъде добре, но няма да бъде и катастрофа.”

Още веднъж разбра, че не може да пише за тях.

Те влизаха в мауната, заемаха местата си и измъкваха греблата изпод седалките. Писателят почувствува как мъжете го придържат и го направляват да мине по пейките. Почти неусетно рибарите го поставиха на най-удобното място, до колегата му – все още намръщен и недоволен. Някой го запита дали се чувства добре и той отговори, че се чувства много добре. След като си размениха няколко думи, гребците потопиха веслата в морето, мауната се отдели от кейчето и се отправи към даляна.

На дневна светлина писателят забеляза, че лицата на далянджиите са много по-груби, но същата светлина сякаш ги бе изпълнила с човещина.

Водата нямаше вече стария си гланц. Неизвестен за гостите вятър бе раздвижил повърхността ѝ. Вълните се поклащаха мъчително, без ритъм. Вятърът бе измел от морето сладостното му сияние и радостта му. На хоризонта се очертаваше тъмната линия на някакво непознато явление. Писателят само го видя. Не му обърна внимание. Гларусите продължаваха да вилнеят над острова.

– Свърши лятото! – рече гребецът до него и посочи с глава към хоризонта.

Гостът недоумяваше как може да свърши лятото тъкмо през декември и му се щеше да разпита подробно за това, но предпочете да си мълчи.

Наближаваха върлината, от която започваше торбата на мрежата. Загребванията станаха по-леки и накрая рибарите пуснаха веслата. Започнаха да се издърпват по въжето.

Много неща го интересуваха и въпросите искаха да излетят от устата му, но той отново предпочете да мълчи и да наблюдава. Наведе се и прошепна на спътника си:

- Защо не снимаш?
 - Остави ги! – мрачно отвърна фоторепортьорът. – Не виждаш ли какви са?
 - Все пак направи една-две снимки!
 - Имам много такива... Съжалявам, че дойдохме!
 - Тихо, да не чуят!
 - Пука ми жилетката, като чуят!
- Наближаваха края на торбата.

Връщаха се. Капитанът премина по пейките и седна до гостите. Малката му глава бе изчезнала в обемистата ушанка. Лицето му бе станало още по-незначително. Запуши.

- Нито една риба – каза той.
- Слаба година! – рече плахо писателят.
- Лоша година! – Дребният човек погледна хоризонта и добави: – Край на хубавото време!

Черният колан, който бе опасал северния хоризонт, бе надебелял.

Писателят чувствуваше, че въпросите, които задава, са несъществени, но усетил веднъж готовността да разговарят с него, продължи:

- Защо няма риба?
- Никой не знае – отвърна капитанът. – Понякога няма и няма!... Къорава скумрия не влиза в даляна.

Хладната мъгла запълзя над главите им и скри небето. Слънцето се оттегли безпомощно зад нея и светлината му изчезна. Островът потъмня. Около скалите му се появи пяна.

Завързаха мауната на кейчето и побързаха да се приберат в хижата. Бяха гладни.

- Време е – въздъхна най-възрастният далянджия. – Оправя се за пет дена, пък се разваля за пет минути.

Рибарите събличаха дебелите си облекла и смъкваха ботушите. Постепенно се върна желанието им да говорят. Но сега разговаряха само за времето. На входа се появи лодкарят. Той съобщи, че моторът вече е напълно готов, че вятърът се усилва. Писателят за първи път почувствува страх от море и едва сега разбра какво значи да си на остров.

- Трябва да вървим – рече той.
- Време е – побърза да каже и фоторепортьорът.

Готвачът ги погледна изненадано.

- Как!... Няма ли да похапнем?
- Лодкарят ни чака.
- Опитайте нашия рибарски фасул – настоя готвачът.

– Довечера трябва да хванем влака от Бургас – излъга фоторепортьорът

Тогава откъм склада на хижата се появи капитанът. Показалецът на дясната му ръка бе пхнат в едно дълго и крехко, още не съвсем изсушено филе, което прикова погледите на всички.

- Риба не можайте да хапнете – каза той, – но ще вземете това.
- Какво е то? – запита фоторепортьорът.
- Филе от акула – обади се отстрана младият мъж с плоското лице и късата руса коса.

– Да си проличи, че сте били на гости при рибари – каза капитанът. – За нас това е деликатес. Акулата влезе преди няколко дни в мрежата... Ще си изсушите филето. Става мезе за всякакво вино.

Писателят и фоторепортьорът гледаха голямото парче от риба, което опираше в пода. След това писателят потърси очите на капитана и тъй като обидата бе прехвърлила всякаква граница, реши да влезе в открит двубой с него. Но фоторепортьорът го изпревари:

– Филе от акула? – той се усмихна предизвикателно. Пипна филето, избърса засоления си пръст в носната си кърпа и рече с вид на човек, пред когото тия трикове не минават: – Откога в Черно море започнаха да плуват и акули?

– Винаги си е имало – спокойно отвърна капитанът.

– Живи?... В нашето море? – Той се изсмя от сърце и погледна приятеля си. Беше време да включи и него в атаката: – Чуваш ли как ни будалкат?... Според теб това филе от акула ли е?

Писателят продължаваше да наблюдава непроницаемото лице на капитана. Очите на този човек си бяха все тъй мъртви. Тънките му устни направо плашеха със своята суровост.

Но писателят много пъти бе скитал из калните полета, върху които трябваше да се родят неродени още градове, бе се катерил по скелите на големи, отдалечени в планините строежи, бе гледал стотици такива непроницаеми лица. Затова сега мъчително, но сигурно бе успял да долови топлата човешка искреност, която едва забележимо замрежваше очите на този чудак.

– Това е филе от акула! – решително каза гостът. – В нашето море има акули!...

Той пое подаръка и стисна ръката на капитана. Двамата се сбогуваха с рибарите и излязоха вън. Капитанът ги последва. Тръгна между тях – нисък и вехт, сякаш къс от древния остров. Писателят чувствуваше как оня иска да им каже няколко прощални думи. Желаше да му помогне това да стане по-леко, но сам не знаеше как. Самият той беше безпомощен. Плашеше го фактът, че е на остров, че отвсякъде е заграден с непознатата материя море, и то такова море, което издава ръмженето на звяра.

Спряха върху цимента. Капитанът изрече спокойно и равно:

– Извинявайте, другари! Изнервени сме. Стоим тук без работа, риба няма и ни хващат дяволите.

Сбогуваха се още веднъж. Гостите се спуснаха по стъпалата към лодката.

– Филе от акула! – удиви се лодкарят. – Идеално!

– Ако си мераклия – подаряваме ти го! – рече смръщено фоторепортьорът. – Ял съм подобно филе от делфин и съм получавал киселини.

Отначало хитрото лице на лодкаря се изненада, но след туй се съвзе:

– Не така другари!... Трябва да го задържите. Хората са ви го подарили от уважение. Това филе пие много вино и пее хубави песни.

– Филето си е мое! – каза писателят. – Да не говорим повече!... Потегляме ли?

Предварително загретият мотор заработи изведнъж. Лодката се отдели от мауната. Щом излязоха от завета на острова, вълните я подхванаха и я залюляха.

– Не бойте се! – извика през шума на мотора лодкарят. – Няма опасно!...

Фоторепортьорът се улови за фалшборда. Дори направи опит да се усмихне, но една брызга намокри лицето му и опитът остана безуспешен.

Мъглата ставаше по-гъста, въздухът сякаш се съсирваше. Невидимите сега птици пицяха още по-зловещо, или пък така им се струваше на двамата в минути като тези, когато времето се влошава.

ТИХО МОРЕ

Този ден бях подранил. Имаше-нямаше два часа от изгрева, и вече промъквах моторницата с намален ход през лабиринта от плитки подводни скали. Търсех място да хвърля котва и да се спусна с харпуна за кефали. Да се навлезе тук с лодка обикновено е рисковано, ала тогава морето бе гладко и бистро – виждаше се целият неподвижен рай на водораслите, зяпащите миди и гърбовете на рибите. В такива дни човек сякаш за пръв път разбира, че морето има дъно.

Не бързах много. Предоставяше ми се случай да си избира най-удобното място. Моторът бърбеше напевно. Слънцето топлеше приятно въпреки ранния час. Отваряше се рядко хубав ден за гмуркане.

Изгасих мотора и лодката се плъзна безшумно по бисерната повърхност. Облените от светлината скали блестяха фантастично – приличаха на декор. Отразяваха се във водата като в стъкло. Вълничките от движението на лодката се понесоха безшумно към тях и начупиха отражението им. Стоях прав и се любувах на слънчевите кристали, които пламваха и угасваха по гънките на водата.

Тогава чух взрива.

Не беше особена експлозия. Димът, който се издигна, определи точно мястото – зад скалистия нос, в лагуната. Да, най-после щях да видя Педрото. Бях слушал твърде много какви ли не легенди за този човек, но никога не ми се удаваше случай да го видя лично. Разправяха, че е неуловим, че умее да изчезва безследно от мястото на престъплението, че граничните власти напразно се стараят да съберат веществени доказателства срещу него.

Мигновено запалих мотора. Сега или никога!... Устремих се към буруна и свих наляво. Пред мен се откри лагуната, коронясана с две големи дървета в средата на подковата. Под тях се жълтееше тясна пясъчна ивица.

Недалеч от тази ивица бе спряла лодката на браконiera. Някой от нея махаше с ръце:

– Насам, насам!... Педрото се уби!

И без това се бях насочил право към пиратите. Учуди ме фактът, че Педрото има и помощник. За него никой никога не бе споменавал.

Лодката на браконiera беше малка, с евтин извънбордов мотор.

– Потъваме – извика повторно човекът.

Педрото лежеше на гръб. Позата беше твърде неудобна дори за труп – лежеше на бака, главата му се бе наклонила върху десния борд, а лявата му ръка висеше през

него и докосваше с края на пръстите морето. Беше гол до кръста. Гърдите му бяха издраскани, а от увисналата ръка и от брадата му течеше кръв.

В обшивката на лодката зееха две малки дупки, през които извираше вода и пълнеше коритото.

– Бомбата избухна в ръцете му! – ревеше неговият помощник.

– Няма защо да викаш – казах аз.

– Лодката е пробита!

Долепих бордовете и се хванах за тяхната лодка.

– Умря веднага! – обясни тревожно помощникът. Той ме погледна безпомощно и отново натисна една от дупките с босия си крак.

– Не е умрял още – рекох аз. – Ще го пренесем в моята лодка.

Да се пренесе такъв като Педрото дори в нормални условия е трудно. Поизмъчихме се. Неговият човек го прихвана под мишниците, а аз улових краката му. Лодките непрекъснато се отдалечаваха една от друга, тъй като в бързината не бяхме ги привързали. Положихме го внимателно върху дъното и го изпънахме в целия му ръст така, че краката му бяха откъм моята страна. Подгънах едно одеяло и го поставих под главата му. Той не беше в безсъзнание. От време на време изохкваше от болка, твърде трагично, сякаш умираше.

Пробитата лодка вече се пълнеше. Накарах другия да запали мотора. Той направи това и като нагази във водата, седна до руля. Лодката се отправи към пясъчната ивица и заби нос в нея. Помощникът на браконiera скочи на сушата и започна да я издърпва с нечовешки усилия навън. При всяко издърпване я накланяше да изпразни по малко вода.

– Готово – рече той. – Ще закърпя тези проклети дупки.

Запалих мотора.

– Къде ще го отнесеш? – запита той.

– В Бургас.

– Закарай го в Созопол. До Бургас може да умре.

– Няма да умре! – троснато отвърнах аз.

– Слушай, да знаеш, че возиш Педрото! – И след малко добави: – Знаеш какво да кажеш на граничните, нали? Той падна от скалите.

Не му отговорих и дадох ход. Помощникът на Педрото направи рупор с ръце и извика:

– Запомни какво ти казах!

Завих надясно и изругах.

Дъното блестеше с разнообразни цветове – идеално за гмуркане, а трябваше да се пътува до Бургас. Неволно опипах брадата си. Не бях бръснат от една седмица. Лявата ми ръка бе изцапана с кръв. Наведох се през борда и я умих. Погледнах ранения... Значи, това е Педрото?... Измъкнах една цигара и я запалих. Леко намокрената папироза ми се услади. Забелязал съм, че напръсканият с морска вода тютюн се пуши по-сладко.

Слънцето се издигаше все по-високо и нежно галеше гърба. На небето нямаше нито едно облаче. Всичко наоколо бе застинало в бляскаво спокойствие, сякаш морето, небето и брегът бяха направени от плексиглас.

Той лежеше върху подовата обшивка на лодката, спокоен на вид, изпънат като повален стълб, с боси крака, които опираха в кабината на мотора. Беше висок,

немного широк в раменете, обгорен в пиринчен цвят, такъв цвят, какъвто обикновено хващат червенокосите хора. Дългите му ръце бяха облепнати настрани, доколкото позволяваше широчината на моторницата. Липсваха му мускули, но веднага си личеше стоманената им здравина, а китките и пръстите бяха прекомерно развити и задебели. Лицето му беше направо красиво: избръснато, с малък овален нос и добре очертани устни.

Разбира се, неизбежната татуировка си беше там, на гърдите – прословутата русалка с подгънатата опашка, завършваща с плавници на делфин и дълги къдрави коси, многократно възпени край масите на пристанищните кръчми.

Наблюдаваше ме мълчаливо. Кръвта на гърдите му бе засъхнала. Течеше от раната на брадата му, но съвсем слабо. Струйката се плъзгаше към рамото му и отначало помислих, че ще изцапа брезента, но като се наведох и разгледах по-добре, разбрах, че там са паднали само няколко капки, за които не си струваше да се безпокоя. По-сериозно бе засегнато дясното рамо. То бе нарязано като с нож, но кръвта и от тази рана вече спираше.

Скучно е да се пътува в такова безупречно време. Можех да започна разговор с ранения, но търпеливо чаках това да стори той. Ала Педрото продължаваше да мълчи. Понякога изохкваше и присвиваше ту левия, ту десния си крак...

През кристално бистрия, като под увеличително стъкло, съвсем ясно се виждаха подробностите на брега. На близката пясъчна ивица бяха занемели стотици гларуси, легнали неподвижно върху топлата настилка, обхванати от леност. Тяхната неподвижност означаваше, че наоколо е съвсем безлюдно, че са сити, в безопасност.

– Вода!...

Педрото изрече тази думичка мъчително и тихо, като поклати главата си на две страни. Думичката прозвуча трагично, както в приключенските романи. Преприказах по дължината на лодката и внимавах да не настъпя ранения. Измъкнах шишето от кубрика и му го подадох.

– Не мога сам – мелодраматично изрече той.

– Опитайте се.

– Аз съм ранен.

– Все пак – опитайте! – настоях аз.

– Не мога!... Аз ще умра!

Повдигнах главата му и му помогнах да се напие. Педрото пи дълго. Изпразни почти цялото шише. Отново седнах на руля и отправих отклонението на лодката. Нещо в тактуването на мотора не ми хареса. Изредих всички скорости, угасих машината и отново дадох ход. Лодката потегли с тласъци и след това се оправи.

Небето прегоря и изгуби синевата си. Хоризонтът се разтопи в млечната мъглица на горещината. Водата около ватерлинията се надигаше като клей. Лишени от възможността да се реят с помощта на вятъра, две чайки уморено бързаха към брега, като размахваха криле без почивка.

– Къде сме? – запита браконьерът.

– При устието на реката.

– Къде ме водиш?

– В Бургас.

– Дотам няма да издържа...

- Ще ви закарам в Бургас.
- Аз умирам... Созопол е по-близо.
- Вие не умираете, а там, дето ви вода, има по-голяма болница.

Бракониерът заохка, сигурно изпитваше болка, а може би го измъчваше и мисълта, че все пак е успял да допусне това глупаво нещастие в такъв прекрасен ден. Той изскимтя и прошепна: “Ох, майчице!” След това се укроти. Забелязах, че ме наблюдава внимателно, може би се мъчеше да си спомни дали ме е виждал някъде и що за птица съм. Русалката бе обляна с едри потни капки, които блестяха на слънцето като бисери. Сега вече бях сигурен, че докато си подсвирквам и стискам руля, раненият ще ме заприказва. Не се излъгах. Той изрече нещо, но аз не му отвърнах.

- Ей! – извика бракониерът.
- Говорете по-силно! – рекох. – За да ви чувам, трябва да спра мотора.
- Ти ме водиш да ме предадеш на граничарите! – извика Педрото.
- Защо мислите така?
- Защото си ченге!

Отдясно, право към дъното на залива, бързаше голям товарен параход – единственото тъмно петно в пейзажа. Престорих се, че ми е много интересно да гледам именно него, и извърнал глава на тази страна, казах:

- Трябва да ви отведа в болницата.
- Ще умра! – изохка болезнено Педрото. – Ох!... Аз съм убит!... Цялата ми кръв изтече.

Той започна да скимти като дете. Този път извиках аз:

- Засрамете се!... Защо плачете?
 - Аз ще умра!
 - За съжаление вие ще продължавате да живеете, за да избивате рибата с бомби.
- В главата му нахлу ярост и лицето му почервения.
- Ще те убия! – Педрото се понадигна на лактите си и едната му ръка сякаш затършува да намери нещо, с което да изпълни заканата си: – Ще те пречукам!
 - Вместо да му отговоря, аз си запалих цигара. Надсмях му се по този най-примитивен начин, но тогава не можах да измисля нещо по-достойно.
 - Ще те смачкам!
 - Вие сте страхливец.
 - Аз?... – Беше изумен. – Ти чувал ли си за Педрото?
 - За Педрото сме чували всички.
 - Аз съм Педрото!
 - Зная.
 - Мога да те убия... Ох, аз съм ранен и ще умра...

Моторът започна да се задавя и изведнъж спря. Настъпи неочаквана и крайно нежелана тишина. Лодката все още вървеше, тласкана от инерцията, но аз не се наведох над машината веднага, сякаш няхах сили да се справя с отегчителната повреда. Настроението ми се влоши изведнъж и като не знаех откъде да почна, наблюдавах меката ватерлиния, наподобяваща лек фриз върху огледалната плоскост на морето. Фризът ставаше все по-нежен и най-сетне изчезна – лодката спря окончателно. Закова се неподвижно и се превърна в мъртва точка от мъртвата природа.

– Какво стана?... Защо спряхме? – надигна глава раненият.

Не намерих за нужно да му отговоря.

– Повреда ли?... Отговаряй!

– Повреда.

– Свещите ли?

– Не знам.

Той отпусна главата си върху одеялото и заохка, а след това заплака. Погледнах през прозорчето на кабината. Да, той наистина плачеше.

– Ами сега? – извика през сълзите си браконьерът.

Започнах да измъквам свещите. Разглеждах ги една по една и ги поставях на мястото им. Искрата се получаваше редовно.

– Покажи се! – изохка раненият. – Чуваш ли?

Подадох главата си над кабината:

– Какво има?

– Сега какво ще правим?

– Ще се помъча да тръгнем.

Бяхме обградени от прелестната тишина на природата: оранжевия пясъчен пояс на залива Алепу, далечните очертания на Странджа, скалистия профил на Змийския остров, изгарящото небе и стъклената повърхност на водата. Светлината се бе превърнала в зной, а пейзажът – в тишина.

– Тръгвай! – проплака отново браконьерът. – Какво чакаш?

Не му обърнах внимание.

– Защо се бавиш? Умирам!

Избърсах потта от челото си. Нагребах вода и разхладох лицето си. Но това не бе достатъчно. Съблякох се и скочих във водата. Поплувах малко наоколо и отново се качих в лодката. Педрото ме гледаше с изумени, обидени от нахалството ми очи.

– Майчице!...

Отново се наведох над мотора. Проверих подхранването с бензин – имаше утайка. Почистих я.

– Хвани се за греблата – рече Педрото. – На реката имам приятели. Те ще ме заведат в Созопол.

– Хвани се ти за греблата! – отвърнах троснато аз. – Не мога да гребя с тази тежка лодка.

– Няма да отговаряш! – изръмжа Педрото. – Ще те убия!

Той се надигна застрашително, облегат на лактите си.

Здравите му пръсти обхващаха лявата седалка, краката му се подвиха, той се напъна и се изправи. Беше величествен и страшен – приведен леко напред, с присвити за бой ръце. Дишаше тежко и окървавените му гърди потръпваха. Педрото се приведе още повече и дясната му ръка се впи за борда. По такъв начин той направи първата си крачка напред. От рамото му потече прясна кръв. В очите му се четеше твърдото решение да ме удари. Нямахше накъде да отстъпвам. Зад мене беше само кърмата и оттам нататък започваше морето.

Инстинктивно грабнах помпата за вода, вдигнах я и зачаках.

– Изтича ми кръвта! – изплака Педрото и седна върху пейката. Той гледаше с ужас прясната струйка, която започна да се оцежда от рамото му: – Ще умра!

– Кефалите, които избивате, умират, без да хленчат – казах аз и оставих помпата. Започнах да затыгам свещите. – Вие защо не сте в държавния риболов?

– Не е твоя работа!... Ох, боли!

– Нали си Педрото, човекът за когото говорят!

– И ще продължават да говорят!

– Рибарите се борят за хляба си по честен начин.

– Те са дребни душици. Кой ги кара да се борят. Да не се борят.

– Ти си плямпало!

– Ще те хвана аз някъде!...

Моторът заработи изведнъж и даде ход на лодката.

Ставаше все по-горещо. Преговарена с туристи гемия излезе от носа на Каваците на път за Ропотамо.

На Созополското пристанище нямаше много хора. Педро имаше късмет. Може би всичко щеше да се размине без шум. Пуснах котвата и се привързах към кея. Разхладох се на чешмата, напих се с вода и тръгнах към болницата.

Лекарят изяви готовност да ме придружи веднага. Докато вървахме към пристанището, той на няколко пъти ме запитва дали наистина се касае за Педрото. Според него било почти невероятно. Беше заинтригуван и бързаше. Носилката едва ни достигаше. И колкото повече се спущахме надолу, толкова повече любопитни тръгнаха след нас – местни деца и рибари, които все още не знаеха какво ще видят.

Така всички застанахме пред лодката и започнахме да извличаме браконiera. И все пак измъкването на Педрото ставаше тихо до оня момент, в който някой го позна и извика:

– Педрото!

Рибарите се раздвижиха и започнаха да изтласкват децата назад.

– Най-последно! – рече някой.

– Ето го!

Раненият лежеше върху носилката и едва-едва отваряше очи, за да погледне надвесените над него лица.

Тогавата пристигна и старшината от граничните войски – възпълничко мургаво момче.

– Някакво нещастие ли? – запитва той.

– Донесоха Педрото – осведоми го един от рибарите.

– Може би не е той – подхвърли друг.

– Какво?... Това е Педрото – познавам го!

Носачите стояха неподвижно и не знаеха какво да правят. Те дори не се сещаха да поставят носилката върху земята. Лекарят се двоумеше и не бързаше да им нареди да тръгнат.

По този начин законът и нарушителят застанаха един до друг. Гледаха се право в очите. Нарушителят не можеше да издържи на погледа на старшината и постоянно притваряше клепачите си, а от гърдите му се изтръгнаха хленчове.

– Значи... този е Педрото? – изненада се старшината. – Кой го доведе?

Забавих малко отговора и тихо промълвих:

– Аз.

– Какво е станало с него?

– Падна от една скала.
Старшината се усмихна и се наведе да разгледа по-добре нараняванията.
Рибарите се смееха с глас.
– Не ще да е паднал – рече старшината. – Мирише ми на бомба.
Педрото започна да стене:
– Умирам!... Боли!...
Рибарите бяха слисани.
– Той плаче!
– Уж бабаит, пък реве като дете!
Необяснимо беше защо всички се засмяха спонтанно. Браконьерът продължаваше да стене, а смехът все повече нарастваше.
Най-после носачите потеглиха. Част от групата, предимно децата, ги последваха. Малчуганите подскачаха край носилката и викаха:
– Педрото минава!
– Носим Педрото.
Те не знаеха кой е Педрото, но като ги слушах, неволно си мислех, че легендата за всесилния крайбрежен пират можеше да завърши по-достойно, без този комичен хепиенд, който ще остане завинаги в безкрайните рибарски разговори.

РИБАРСКА ЧОРБА

[текстът тук е по сб. “Деликатно настроение”]

Мнозина от вас са чували, че рибарската чорба е нещо прелестно. Някои от вас може би са яли. Аз съм ял много пъти рибарска чорба, но така се е случвало, че никога не бях присъствувал на нейното приготвяне.

Най-после щастието ми се усмихна, че успях да видя и този спектакъл.

Случи се през време на пролетния риболов. Още в пет часа заранта се качих на гемията, която потегли към даляна на Змийския остров да прибере улова, да занесе вода и да вземе един отпускар. На острова ни чакаше пълна мауна с цаца. Далянджиите започнаха да я товарят на гемията. Аз свалих багажа си и тръгнах към рибарската хижа.

Времето беше тихо, но небето бе покрито с висока сива мъглявина, та изгревът не можа да свърши както трябва работата си и наоколо беше още сумрачно. Върху гладкото, прилично на балатум море лъкатушеха лилави и резедави линии – хаос от цветове и нюанси. Ако можеш да ги нарисуваш, ще те помислят за смахнат. А природата хич не се интересува от това и цапа ли, цапа.

До огнището пред хижата беше клекнала барба Георги и духаше пирамидката от съчки. Брадясалите му спечени бузи се издуваха като ковашки мях. Димът се

издигаше спокойно нагоре, право към небето, където си му е мястото. Край огнището върху грубо измайсторената полица бяха наредени алуминиеви и поцинковани съдове, евтини лъжици, сол и пипер, олио и оцет, един гердан люти чушки, джоджен и какви ли не шеш треви за подправки.

Щом пламна огънят, барба Георги седна до мен на пейката и бръкна в цигарите ми:

– Ха добре дошъл! – той погледна цигарата, сякаш да види по-добре как изглежда “Арда” първо качество. – Вярвам, че няма да се откажеш от една рибарска чорба.

– Няма – рекох аз.

– Докато се разходиш малко из острова, чорбата ще бъде готова – каза той.

– Какво ще му гледам на острова – опънах се аз. – Предпочитам да си побъбрем, докато тайфата натовари цацата.

– Разходи се! – настоя той. – Имам си работа.

– Няма да мръдна оттук! – отвърнах категорично.

Рибарят ме погледна изненадано и недоволно. След туй повдигна рамене и грабна казана. Понечи да го напълни с вода, но като се сети, че го наблюдавам, понесе го към морето. Потеглих след него. Седнах на един камък и започнах да гледам как го мие.

– Знаеш, че тук няма вода – каза той. – Всичко мием в морето.

– Знам...

– Снощи съм го мил. Сега го плакна.

Не му отвърнах и той продължи:

– Тези няколко песъчинки – като залепнат!... Е, най-последно се махнаха.

Изкачихме се обратно по пътеката. Барба Георги напълни казана със сладка вода и го постави на огъня. Рибарят беше силен, кожата му – изгоряла за цял живот, сякаш е бил печен в пещ за керамични изделия. Тъмносинята му фланела бе опъната върху плешките, а обувите му в гумени ботуши нозе тежаха здраво върху земята.

Чаках го на пейката. Той махна брезента, с който бе покрит касонът, и загреба цацата, с която напълни легена. Погледна ме бегло и понесе легена към морето. Отново тръгна след него. Седнах пак на камъка и погледнах към отсрещния бряг, но с крайчеца на околото си продължавах да го следя. Отсреща зад провлака и дюните гората се пълнеше с млади зелени сокове – милиони листенца, малки и крехки, почти прозрачни – светлозелени облаци. Най-последно слънцето успя да разтопи мъглявите парцали и ги превърна в пара. Тя се понесе безпомощно по всички посоки на света. Морето побеля и сякаш спря да диша.

Барба Георги допълни легена с вода и започна да плакне рибата. Загребваше я с ръце и я пушаше отгоре и тогава тя течеше като разтопено сребро. При всяко измиване повдигаше единия край на легена и прецеждаше водата. Между пръстите му се промъкваша и рибки, падаха върху камъните, но той не им обръщаше внимание. Щом повдигна глава, барба Георги разбра, че продължавам да го гледам, стисна устни и извърши още едно плакнене.

Водата в казана вече кипеше. Готвачът наклони легена и рибата се изтърси на дъното. Парата се разлюля като знаме и се успокои. Барба Георги откри брезента на втория касон. В него имаше едра риба. Той награби няколко пресни чироза и

десетина попчета, тръгна да постави и тях в казана, но пак се сети, че може да го наблюдавам, и за трети път слезе до морето. Домързя ме да се влача след него. От мястото си наблюдавах как се навежда над водата, как мие рибата и как с нежелание изкормва попчетата. По-късно, преди да ги хвърли в казана, той ми ги показа (уж несъзнателно) да видя колко са чисти и как добре са изкормени. Аз се усмихнах.

Барба Георги бръкна в касона и измъкна един голям калкан, една писия и няколко рака. Нахвърли ги върху масата. След това взе един нож и започна да ги реже на парчета. Като ги нарязва, наблъска ги в легена. Пусна върху тях и раците. Изправи се насреща ми, няколко секунди ме гледа с презрение и за четвърти път тръгна към морето.

Когато се върна при огнището, аз казах:

– Уморително, а?

Той не отговори. Предложих му цигара. Барба Георги измъкна цигарата от кутията ми, като намокри останалите, и я закрепил на ухото си. Предстоеше му още много работа – да нареже лук, да постави сол и пипер (цели шепи), олио, яйца, джоджен и някаква неизвестна за мен трева.

– Каква е тази трева? – запитах аз.

– Морска! – отвърна остро готвачът.

– Не сложи ли много сол?

– В твоя чест – една шепа по-малко! – рече той.

– И за колко време ще уври всичко това?

– За осем часа!

Оказа се, че всичко се свари за двадесетина минути. Далянджиите започнаха да пристигат. Те бяха уморени и недоспали. Всеки беше облечен дебело, защото тайфата бе влязла още по тъмно в морето. Рибарите взимаха съдовете си и ги поставяха върху масата. В това време готвачът миеше моите прибори в морето. Никога няма да забравя с каква ирония барба Георги навря безупречно чистата емайлирана купа под носа ми и как ми подаде лъжицата с крайчеца на пръстите си.

Чорбата бе разпределена на всички по равно. Количеството беше толкова голямо, че от всеки съд можеха да се нахранят поне четирима сухоземни. На мен сипаха двойна порция...

След дългото мълчание, което бе настъпило, докато се хранехме, капитанът на даляна отстрани празната си купа, запали цигара и рече:

– Георги, днеска чорбата ти не е толкова вкусна.

Другите се съгласиха с него. Барба Георги, току-що започнал да се храни, ме погледна многозначително, пое купата си и се отдалечи. Вратът му бе зачервен от яд.

МОРЕТО Е НА ВСИЧКИ

След като го набиха, тримата изчезнаха, а той остана да лежи на уличката. Почти не чувствуваше болки, защото беше много пиян след най-голямото напиване в живота му. В стария бряст шумеше вятър. Шантавото според него градче спеше. Само в близкия цигански квартал крещяха женски гласове. Винаги се е чувствувал безпомощен по северното крайбрежие. Това в южните пристанища не можеше да се случи. Там го познават. Но откъде го знаеха тримата типове, които още след втората бутилка започнаха да му подхвърлят туй-онуй? По-късно, когато се спречкаха, те го нарекоха “контрабандист”. Така започна големият скандал.

Хиената с жълтите зъби каза:

– Наздраве, контрабандист!

Мислеха си, че като е пиян, това ще мине незабелязано. Но той се наклони към тях и запита:

– Някой каза ли нещо?

– Кротко! – отвърна оня с жълтите зъби. – Не се навивай!... Нали не си в далечното плаване?

– Изшиткаха го! – закиска се най-дребният от тях, оня фъстък, дето го нервираше от самото начало.

– Май че имало и шпионаж – подхвърли третият – омразна мутра с големи мръсни уши.

Като се втурна към тях, той понесе масата с тялото си и всичко щеше да стане още в кръчмата, но тримата изглежда, че бяха яли попарата на милицията, и го привлякоха навън. Повървяха малко нагоре, където започна боят. Точно там, под бряста, до циганската махала, сякаш вдън земя, далеч от всички погледи. Случвало му се е да се бие и с повече хора. Охоо, какво е правил той преди години – преди времето на неговото очовечаване, преди квалификационните курсове и безсънните нощи над учебниците!... Сега го набиха лесно тези три мекерета, дето миришат на обор – мекерета такива!

Хубаво е да си полежи така върху коравата каменна настилка. Чувствува как си почива и как пиянството се утаява от тялото му, изчезва в плътта на земята. Тя попива виното и му връща трезвостта. Най-силно го болеше горната устна. Боеше се да я пипне, за да не изреве от яд. Под неспокойното звездно небе пълзяха облаци. Те закриваха една след друга звездните групи, разкриваха ги отново и продължаваха пътя си на изток с помощта на простата си навигация. Този вятър идваше откъм жилавата хълмиста земя. Той отвяваше здравия мирис на морето и шумолеше в засъхналите листа на бряста. Това му се хареса. Отдавна е забравил как шумолят дърветата, оттогава още, когато лежеше под дивите липи на странджанските склонове и целуваше устните й, а до тях в кошницата дъхтеше набраният липов цвят, тогава, когато тяхната пристанищна бригада набра най-много цвят и тези, които отчитаха акцията, ги похвалиха. Тогава той целуваше омъжената жена и след всяка целувка питаше:

– Ще се омъжиш ли за мен?

И тя му отговаряше:

– Ще се омъжа, макар че не бива.

Най-после на него му омръзна да чува все този отговор и реши да запита сам:

– Защо не бива?
– Защото никога няма да бъдеш до мен. Също като него.
– Вярно е, но ще се оженим и ще ме чакаш. Аз не съм като него и заслужавам да ме чакаш.

– Ще те чакам и ще бера страховете.
– Тогава моряците да не се женят въобще.
– Така ще е най-добре – отвърна тя. – Защо не останеш в крайбрежното плаване?
Той се засмя високо и силно. Цялата околност се изпълни с неговия смях. Насмя се хубаво и чак като се умори от смях, се търкулна върху нея и я целуна отново...

Ето го сега в крайбрежното плаване! Минат не минат няколко дни, и си е у дома, при нея, при децата. Но всичко туй е толкова тъжно, за да се изживее, трябва да се полива с вино.

Болки чувствуваше и в лявата страна на врата. Този с жълтите зъби бе успял да замахне широко и го бухна с всичка сила там, просто пресече дишането му. В устната му кухня бе станала някаква промяна, но не от този удар, а от предишния. Езикът чувствуваше най-добре това – неговият връх се триеше по нещо остро. Унизително е да се лежи така, безпомощно, както лежат пребитите кучета. Какво ли биха си помислили децата му, ако знаеха, че баща им сега е проснат като пребито куче на улицата? Те винаги са изпитвали гордост, че имат баща моряк, който пътува по океаните и никога не забравя да им донесе подарък от далечните пристанища...

Тогава той търсеше магазина, за да купи най-хубавата спяща кукла, която казва “Мама!”, и все не можеше да го намери, а знаеше, че е някъде наблизо. Вървеше по Кързънстрийт. По тротоарите, в навалищата стояха жени от всички раси и се предлагаха на минувачите. Подвижен джаз-банд крачеше по бордюра и изпълняваше “Роземунда”. Представител на бандата поднасяше шапка. Лондончани пушаха в нея шилинги и пените. Изведнъж като по даден знак какичките от всички раси се разбягаха. От двете посоки на улицата се появили полицаи – правеха обикновена хайка. Какичките се стараеха да изчезнат, където могат: в магазините, в кината, в безистените. Лесно ги измъкваша оттам, защото ги познаваха.

Някой го хвана под ръка.

– Аз съм нова и можете да ме спасите – каза задъхано тя.

– Как?

– Като им кажете, че съм ви годеница... Мисля, че все още не ме познават.

Тя се притисна към него и му заговори за кухненски мебели. Той се усмихваше и се учудваше на това хладнокръвие. Полицаят мина край тях, изгледа ги, обърна се зад гърба им и продължи пътя си. Те излязоха на Парклеин, вълн от всякаква опасност.

– Благодаря ви – рече тя. – Сега ще дойдете ли с мен? Ще ви струва три лири.

Той имаше тези три лири за кукла. Стискаше ги в ръката си.

– Не – каза с усмивка.

– Не?... Учудвате ме. – Тя добави с гордост: – Аз съм корсиканка... Каква е вашата професия?

– Моряк.

– Моряк?... Боже господи! И не искате да вкусите от плодовете на любовта?

Той я пусна и се отдалечи...

Письците на циганите долетяха отново. Може би там се разиграваше някаква драмичка. Вече ревяха и децата. Но скоро олелията притихна. Пак настъпи тишина и брястът зашумя, но вече не тъй отривисто. Вятърът чезнеше Въпреки ранната есен времето продължаваше да си я кара по лятному. Призори като по програма отново ще излезе морският. Както през лятото. Стори му се, че дясното око не иска да се отвори. Не му е за първи път. Но на тази възраст може и да не му се размине леко. Очите му винаги трябва да гледат открито и остро, особено сега, когато са го наградил подлещите. “Няма да мисля за тях! Много мисля за тях, много! Станалото – станало. Какво повече могат да ми сторят?... Но очите ми трябва...”

Тогава, след предупредителния изстрел, параходът им спря. Водата на Средиземно море се люлееше като плът – бавно, плавно, задъхано – и беше много бяла, сякаш отразяваше тебеширените градове на крайбрежието. Френският катер се приближи. Спуснаха трапа. По него се изкачиха офицерите, придружени от охрана.

– Носите ли оръжие? – запита най-старшият от офицерите.

– Не – отвърна ясно капитанът на кораба.

– Ще направим проверка. Струва ни се, че пренасяте оръжие за Алжир.

Започна претърсването. Групата се запъти към трюмовете. Казаха му да стои до трапа. Няколко делфина играеха пред десния борд. Но той не гледаше натам. Гледаше въоръжения матрос. По право, двамата се гледаха. По-право, не само се гледаха, но разговаряха с очи.

“Ти си обикновен моряк като мен” – казаха очите на французина.

“Да” – съгласиха се неговите очи.

“Разбираш ме, нали?” – усмихнаха се очите на французина.

“Не те разбирам” – отвърнаха строго неговите очи.

“Как да не ме разбираш? – предразполагаха го очите на французина. – Ти нямаш нищо общо с твоите началници и с политиката, на която служат.”

“Лъжеш се! – казаха много строго очите му. – Сгрешил си адреса, драги!”

Неговите очи тогава гледаха остро, французинът се принуди да плюе през борда и започна да следи играта на делфините...

Той се поразмърда и разбра, че тялото му все още го слуша. Най-напред се опря на лактите си, надигна се и погледна около себе си. Тъмно. Невъзможно е да се види нещо. Вятърът беше паднал. Над градчето висеше абсолютен покой. Само облаците продължаваха да се движат, съвсем бавно, почти незабележимо. Между тях в небесните езера блестяха едри червени звезди. Сега уханието на морето се усещаше добре. То влизаше в гърдите му, съживяваше го, но заедно с възвръщането към живота се събуждаха и болките. Най-напред се дотътра до старинния зид и изпъзля по него. Успя да се изправи и се облегна на камъните. Постоя така, но усети замайване и му се стори, че ще бъде по-добре, ако седне. Той не седна, а се отпусна, при което пуловерът му заедно с ризата останаха притиснати към зида и се показа разголеният му кръст. Кожата му почувствува допира на студения камък. Вдигна ръка да види колко е часът. Часовникът беше натрошен. Някъде залая куче и от това му стана необяснимо приятно. Все пак градчето бе дало да се разбере, че в него има живот.

Можеше да поседи още така и нямаше да загуби нищо, защото тук никой не го чакаше, но обикновеното човешко безпокойство го накара да се вдигне отново. Тръгна по неравната уличка, която се спущаше край кръчмата и излизаше на площада. Движеше се бавно и доколкото можеше, внимаваше да не падне. Падна два пъти. Втория път се строполи на площадчето. Но тук не беше толкова зловещо, имаше няколко светлини и най-важното – долу се виждаше кеят.

Параходчето беше мръсно и очукано от всички страни. Всеки път, когато влизаше в него, имаше чувството, че нагазва в куп ръждясала ламарина, захвърлена на боклука. И въпреки туй те плаваха с него, дявол да го вземе, товареха и пренасяха и което е по-важното – все още не бяха потънали. Някога той уважаваше подобни ръждясали ковчези и намираше известна прелест да пътува с тях, но като се качи на големия кораб, промени отношението си към всички буболечки, които миришат на кухня. В “каюткомпанията” светеше. Там винаги играеха на карти до късно. Промъкна се тихо, слезе в спалното помещение и както беше облечен, се стовари върху първата койка. Тук беше горещо. През отворената врата влизаше миризма на сушен паламуд – десетки риби бяха прострени навън да съхнат като пране... Изглежда, че не е минал толкова тихо по палубата. Чуха се стъпки. На входа застана човек. Не можа да го познае. Може би окото му е пострадало повече, отколкото предполагаше.

– Колка, ти ли си?... Чуваш ли, Колка?

Беше гласът на готвача. Морякът напипа електрическия ключ и го завъртя.

– Колка, кой те е наредил така?

– Махай се!

– Ти си премазан!

– Махай се!

Морякът не мръдна. Дясната му ръка стискаше няколко карти за игра.

– Майкоо, да се видиш!

– Загаси!

Подигна се от койката и се отпусна обратно. Тъмнината му се нравеше. Тя сякаш преграждаше пътя на целия свят към него.

– Окото ти е затворено, джуната ти е разцепена! – Морякът чувствуваше страх и любопитство. – Видя ли се в огледалото?

– Остави ме!

Той не можеше да види кой друг бе дошъл, нито пък искаше да знае. Само слушаше как двамата си шептят.

– Колка! – рече новодошлият.

– Махайте се!

Двамата се приближаваха в тъмнината. Усети ги как се надвесват над него, дори ги помириша, защото воняха на олио и риба.

– Оставете ме! – каза примирително той. – На вас казвам.

– Обади се Вълчев от управлението. Нареди да го потърсиш по телефона.

– Махайте се!

– По много важна работа. Каза, когато и да се върнеш, да му се обадиш в управлението.

– Махнете се!

– Говори особено – обърна се единия към другия.

- Устата му е разбита – отвърна готвачът.
- Махнете се!
- Колка, Вълчев каза да те намерим под дърво и камък.
- Махнете се, казах ли ви?
- Ако не му се обадиш, ще ни накаже... Капитане, съобщихме му.

Капитанът запали лампата. Той не обърна внимание на обезобразеното му лице. Приблужи се, хвана ръката му и го издърпа нагоре.

- Отивай! – каза капитанът. – Щом те викат от управлението, върви!...

Не знаеше колко е часът, не знаеше защо го викат, не знаеше къде стъпва, но вървеше. Викаше го началникът. Безразлично му е какъв удар ще получи сега. Нека го изхвърлят и от тази ръждясала тенекия. Може да постъпи като крановик в портото. Ако не го приемат и там, ще се залови за риболова. Сам, без началници и колкото може по-далеч от подлещите – все ще изхрани децата си. Като вървеше към пощата, той погледна морето и може би за стотен път си помисли, че то дава на всички, стига човек да знае как да си вземе от него. Но как може да има подлещи и в морето – това не му е ясно. И колкото повече мислеше, толкова повече не проумяваше: как може да има подлещи в морето?... Обърна се и го погледна отново. То стоеше долу равно и меко, простряно по всички посоки, чисто и вечно и не приличаше нито на небето, нито на земята, нито на деня, нито на нощта, нещо съвсем особено, което може да принадлежи само на силните и честните, а всъщност принадлежи на всички и всеки може да прави с него каквото си ще.

- Колка, ти ли си?
- Аз съм.
- Колка, ти ли си?
- Аз съм... другарю Вълчев.
- Къде си бил досега?
- Кажете, другарю Вълчев.
- Къде си бил досега?... Колко е часът?
- Не знам... Кажете, другарю Вълчев...
- Защо фъфлеш? Пиян ли си?... Казвай, при жена ли си бил?
- Стига въпроси!... Не можеш ме уплаши, разбра ли?
- Защо фъфлеш?... Чуваш ли?... Мълчиш!... Къде е капитанът?
- На кораба.
- Ще ми кажеш ли какво става с теб?
- Слушай, ще ти затворя телефона!... Омръзнаха ми вашите партийни номера!

Оставете ме вече!... Искам да спя!

- Кога тръгвате?
- Утре. Щом натоварим, заминаваме за Мичурин.
- Можеш ли да се прибереш с автобуса? Утре следобед трябва да бъдеш в управлението... В други ден тръгваш на далечно плаване.

Ръката му, стиснала телефонната слушалка, изведнъж се изпоти. Бакелитът лепнеше в дланта му. Той искаше да го захвърли, но беше залепен за дланта му.

- Разбра ли? Утре тръгваш, с каквото намериш, и следобед да бъдеш при нас!
- Няма да...
- Реабилитиран си! Възстановяваме и партийното ти членство. Корабът заминава други ден заранта.

– Няма да дойда. – Гласът му беше спокоен.
– Не говориш ясно. Разбра ли, че утре те чакаме?
– Разбрах. Няма да дойда. Сега ти разбра ли?
– Защо няма да дойдеш? Не чу ли? Реабилитиран си. Всичко се разнищи. Онези са разобличени и уволнени...
– Разобличихте ги и ги уволнихте... От днес вече не съм човек, който е злепоставял страната си.
– Да.
– Всичко е наред... Не съм дори контрабандист.
– Нали това ти говоря!... Потегляш за Япония...
– Всичко е наред – повтори с равен глас той.
– Да... Какво говориш ти бе?
– Казвам, че всичко е наред – рече той. – Сега ми се спи. На теб не ти ли се спи? Знаеш ли колко е късно?
– Трябва да се приготвиш. Казахме на Мария. Тя реди багажа ти.
– Тогава всичко е наред...
– Ей, какво става с теб?... Знаеш ли, че ако съм там, ще те пребия! Какво искаш от мен?... Нали ти каз...
– Защо няма някой вас да пребие!...
– Чуваш ли се какво говориш?
– ... да ви натъпче в миша дупка...
– За кого говориш?
– Нищо! Всичко е наред...
– Ще те убия!... Ревльо!... Сега ще плачем ли?... Утре те ча...
Той трасна слушалката.

Облаците стояха неподвижно и бяха изтънели – жалки остатъци от голямото стадо, изчезнало на изток. Над далечния тъжен бурун бе изплувало лунно зарево. Той слезе на брега и нагази във водата. Застанал така, пребитият почувствува как влагата влиза през обущата до кожата му. Гледаше морето и усещаше величието му. То беше жестоко и зловещо в своите изпълнени със сероводород бездни и гальовно там, където не достигаха зловонията на смъртта – мъжествено море, различаващо се от всички други морета. Наведе се и загреба от него. Планктонът заблестя и потече от ръцете му като мед. Наплиска лицето си и изстена от болка. Раната на устата го болеше, но в сърцето му олекваше. Светът отново ставаше предишният и го обземаше лекота. Това не се дължеше на лунното зарево.

Изми всичката кръв и напипа с пръсти зъбите си. Зъб и половина му бяха откъртили. Някой му дължеше зъб и половина.

АНГЕЛИНА

Корабчето се измъкна от пристанището пред очите ми. Запъхтян от тичането, аз стоях на кея с куфар в ръка. Рибарите зад мен се смееха безгрижно. Не ми оставаше нищо друго освен да се върна на площадчето и да потърся случайно превозно средство до Бургас. Внезапно ми провървя: една нова “Прага” с чергило ръмжеше на пътя и се готвеше да потегли. Приблжих се до кабината ѝ.

Шофьорът беше много млад – шофьорче – с нежна момчешка кожа и гладка черна коса. По дрзкото му лице беше изписано изражение на неоправдано самочуствие и безотговорно отношение към занаята.

– Дадено! – отвърна на молбата ми той. – Влезте в каросерията, при индийците. – От селото ще качим още хора, а след това всички ще слязат при строежа на новото пристанище. Тогава ще ви взема в кабината.

Метнах багажа си в каросерията и се прехвърлих след него. Колата потегли. Под чергилото имаше няколко съборени пейки, гранитни отломъци и петима души, насядали с гръб към шофьорската кабина. Промъкнах се към тях. Направиха ми място на пейката. Бяха все груби мъже, целите просмукани от каменно брашно. В бръчките на вратовете им брашното, примесено със стара засъхнала пот, се бе превърнало в нещо като котлен камък. Лицата им бяха широки и изпълнени с вечна, замръзнала върху тях умора.

Бързахме по асфалтирания път. Буйният нрав на шофьорчето се проявяваше. При разминаване с други коли лекомислено навлизахме дълбоко в банкета и винаги завивахме с неопозволена скорост. Държахме се здраво за ребрата на чергилото. Свободните пейки се търкаляха наляво и дясно, удряха се в краката ни. Чувствах как носът и устата ми се пълнят с гранитен талк.

Спряхме сред някакво село. Към камиона се втурнаха двайсетина души и започнаха да се прехвърлят при нас – силни, чепати, корави мъже, до един във ватенки. В полумрака, под чергилото, неясно се очертаваха широките им груби лица, обхванати от див, изригнал преди това смях. Те просто пренесоха в камиона хор от твърди селяшки гласове на почти неразбираема за мен реч. Непонятно ми е как само за няколко секунди, продължавайки да се смеят и да говорят, те се наредиха по пейките. Чувствах, че някой притиска коленете ми, че няколко гумени сандали се забиват в чувала ми, но нямаше смисъл да протестирам – нищо не можеше да се направи, пък ако се гледа справедливо, камионът си беше техен, а аз съм случаен гост, неканен при това. Не можех вече да гледам навън – пред мен се изпречиха няколко глави, които сякаш не бяха поставени на вратове, а излизаха направо от яките на ватенките. Дрехите и ушанките им бяха покрити с гранитен прах.

Тези от последната пейка, които гледаха навън, започнаха да реват и да се смеят отново. Смехът се пое и от другите.

– Хайдеее! – извикаха те. – Бягаай!... Хайде, моме!

Изглежда, че някой тичаше към камиона. Този, който притискаше коленете ми, се хвана за раменете на другарите си и се полуизправи.

– Кой е? – тръпнеша от любопитство той. – Какво има?

– Ангелина! – извикаха няколко души.

– Ангелина се качва!

– Ухаа! – изрева изправеният. – Ангелина, а?

Той седна на мястото си и отново притисна коленете ми, този път още по-силно, защото се тресеше от смях. Всички се смееха с един доста нечист, оскърбителен смях.

– Ама сериозно ли – Ангелина?

– Тя бе!

– Пустата й Ангелина, ей!

Моторът заработи на нова сметка. Но не потеглихме веднага. Работниците от последната пейка избухнаха в още по-силен смях и с особено удоволствие издърпаха при себе си този, който досега беше в кабината на шофьора. Той беше по-възрастен, мършав мъж, с невероятно дълъг нос. Стори ми се, че е нещо като бригадир или старши на групата. Той също се смееше, но беше зачервен от пламналото по лицето му смущение.

– Изместиха те, а? – извика работникът, който притискаше коленете ми. – Друг път да си знаеш мястото!

– Изхвърлиха те като тапа! – обади се някой отляво.

Камионът пое по своя редовен утринен маршрут – от селото към обекта. Трябваше да закара тези силни мъже на работното им място, при новостроящото се пристанище на нефтения завод. Заводът се строеше далеч от морето, но петролопроводни тръби щяха да го свържат с пристанището и по такъв начин той можеше да си смуче земно масло направо от цистерните на параходите.

– Отстъпих на дамата – поясни все още смутеният бригадир. – Ангелина се качи.

– Знаем, знаем.

– Видяхме я!

– Видяхме задника й!

– И отпред я видяхме!

Работниците се закискаха, като направиха онова мръсничко тълкуване на случая. Трябваше да се хванем за където можем. Камионът се разтърси, наклони се и след това се изправи отново, но ние подскочихме спонтанно нагоре, та замръзналият в гърлата смях изригна още по-силно. След този подскок прагата нещо се успокои.

– На твое място ще си поискам от нея!

– Така де – щом те измества, да си плаща!

– Тя ще си плати на шофьорчето – рече бригадирът. – Защо на мен?

– Защо да я даваме на другоселци! – каза работникът отляво.

– Има и за нас, има и за другоселци! – подхвърли този пред мен.

Излязохме на главния път. Шумовете на каросерията омекнаха. Вече се возехме гладко.

Но разговорът за Ангелина не престана.

– Ти откъде знаеш, че е такава? – запита един работник с жилести ръце и врат. – Опитвал ли си я?

– Не съм, но и това ще стане – отвърна този пред мен, същият, който притискаше коленете ми. – Живот и здраве да има.

Сега той ръфаше хляб и салам и на няколко пъти се обърна да ме види, тъй като все пак се смущаваше малко от мен, непознатия. Салама ядеше направо, без да го бели. Ушанката му бе вдигната нагоре, сякаш му беше малка, и откриваше ниското му набръчкано чело и плешивостта, която започваше над него.

– Като я опиташ, говори, колкото щеш! Сега мълчи!

Работникът с жилестите ръце, който се бе наел да защитава тази Ангелина, бе хем ядосан, хем присмехулно настроен към самохвалкото. Но останалите не бяха предразположени да слушат него. Подкрепяха самохвалкото. Така бе по-интересно и по-сладко.

Ангелина заинтригува и мен. Просто ме обхвана любопитство. Почуках по рамото на самохвалкото:

– Другарю, каква е тази Ангелина?

– А, нищо, другарю. Една наша, селска ни работа.

Обидих се. Облегнах се назад, решен да не питам вече за неща, които не ме засягат. От друга страна, удиви ме нежеланието на работника да споделя с такива като мен нещата около това момиче. Но той се досети, че може да ме е докачил, и се обърна към мен:

– Закачаме се за една побъркана от нашето село. Да минава времето.

– Ясно – казах аз.

– Тя си е добро момиче, ама ние... нали знаете?

– Ясно, ясно! – потупах го приятелски по рамото аз, като с това исках да му обясня, че обидата е изтрита.

Зарадва ме този човечец, който сега пък се отрици и се чудеше как да замаже постъпката си отпреди няколко секунди. Макар и неумело, той все пак се постара да запази реномето на Ангелина. Малко вероятно е да се е изплашил от мен. Хората наистина са такива.

Пристигнахме на обекта и бързо наскочахме върху новата свежа тревичка, на която ѝ бе отсъдено да не живее дълго, защото на това място отсега нататък щяха да слизат много такива групи, да минават хиляди камиони – строежът тепърва започваше.

От кабината слезе и Ангелина. Едва ми се мярна светлото ѝ зачервено лице, май че твърде хубавичко, но може и да се лъжа, защото го видях само за миг. Тя тръгна заедно с останалите работници към морето, смеси се с тях и те макар да я закриваха от време на време с грубите си разкривени тела, все пак успях да зърна гъвкавата ѝ трептяща снага, облечена в рокля от жълт зефир. Като се спущаше надолу с групата, Ангелина размаха жилетката, която държеше в ръката си, нещо, с което подчерта безгрижността си. Тялото ѝ бе пълно със закачки и сякаш крещеше, че хората могат да говорят каквото си щат, но за него заслужава да се говори чак до второто пришествие.

– Хайде! – покани ме шофьорчето. – Тя тая работа край няма.

Докато се качвах в кабината, смутено, с крайчеца на окото си наблюдавах присмеха в лицето му. Седнах до него и потеглихме. Момъкът беше развеселен. Стори ми се, че стиска волана до строшаване, че иска да полети с камиона направо през ливадата, че е готов да запее, да извика силно, или пък да удари главата си в стъклото.

– Разправят, че е лесна – продума внезапно той. – Довечера ще проверим тая работа.

– Как? – възмутих се аз.

– Поканих я на среща. Готово!

– Добре си!

– Кой знае – усмихна се момъкът. – Понякога такива, дето се съгласяват веднага, режат най-бързо квитанциите. – Той въздъхна: – Не знам, много се разправя за тази Ангелина, всичко се разправя, пък нищо не се доказва.

Вляво се появи езерото, опреснено от пролетните води на реките. Върху гладката му повърхност плаваха патици – мъжкари и самки. Птиците не търсеха риба, защото в такова утро не им бе до ядене – прозата бе отстъпила пред любовното опиянение. Вдясно и напред пустееше равно глухо море, зад което бе замръзнал миражният контур на пристанищния град. Към него гледаше и шофьорчето.

Този път заговорих аз:

– И все пак не можах да разбера каква е тази Ангелина.

– Момиче от селото, в което спряхме. То снабдява с работна ръка новия строеж... Екстра жена! – След това повторно подчерта: – Казват, че е лесна.

– Добре, но какво търси на строежа?

– Как какво? – Работа.

– Работа?

– Да бе!... Искала да постъпи на строеж, да носи панталони... Така казва... Ангелина е чуден човек. Работниците, нали са прости, не могат да я разберат.

– А вие разбирате ли я?

– Кой знае. – Той замълча и се замисли. – Май че е смахната.

– Защо?

Момъкът се засмя:

– Разправя, че искала да живее като хората. Уж иска да живее като хората, пък идва на строежа... Абе аз да си я свия довечера, пък тя нека си говори каквото ще.

– Мислиш ли, че ще я свиеш?

– Да ти кажа правата – хич не ми се вярва. Ама ще се опитам.

Той изпсува. Едва успяхме да се разминем с една лека кола и една каруца. Доколкото разбирам от правилника за движението, виновни бяхме ние. Намалихме скоростта. Влизахме в един от кварталите на града.

ДЕВЕТ МИЛИ НЕЖНОСТ

Дишането на морето повдигаше лодката и я допираше до корпуса на гемията. Тогава се раздвижваха мачтите и мъртвият кей оживяваше. В такъв момент се обаждаха въжетата. Аз чаках. Гореще спеше топло есенно небе. В омаслената вода мъчително поклащаха чашите си едри медузи. Бяха стари и гъбясали, изгубили прозрачността си.

Най-после той се зададе откъм селището. Стараеше се да върви спокойно, но веднага разбрах, че е пиян. Мина през палубата на гемията и влезе в лодката. Така минавахме, защото на кея нямаше място и се привързвахме към бордовете на по-

големите съдове. Избягваше да ме гледа в очите. Не му се скарах. Нямах желание да слушам обясненията му. Предстоеше ни дълъг път. Обърнат с гръб към мен, той намести дамаджаната с прясна вода под брезента и каза:

- Една жена иска да я вземем.
- Каква жена?
- Не знам. Питай я.
- Ти обеща ли й.

Не отговори. Беше много пиан, защото сега имахме много пари. Облото му черно лице светеше от младост, макар че бръснарят все пак бе успял да го пореже на две места.

- Къде отива? – запитах аз.
- В Бургас... Голяма работа, като направим една услуга. Ако я видиш...
- Върти манivelата!... Тръгваме!

Когато се отправих към мотора, зърнах жената. Тя тичаше леко към пристанището и след малко застана на кея, настрана от гемията, за да я видим: висока, бяла. Слънцето блестеше ярко в златната ѝ коса и в златните рамки на очилата ѝ

- Другари!
- Махаше с ръка.

Погледнах ядосано помощника си, а после се обърнах към нея:

- Елате!
- Но как? Не мога.

Отново хвърлих поглед към барабата. Кога е успял да заспи? Излязох на кея. Поех лекото куфарче и след това хванах ръката ѝ. Беше гладка и чиста. От нейната чистота ми се зави свят. Докато я водех между въжетата и варелите, се запитах: какво ли може да си помисли за мен тази птица? И какво търси в малкото задънено селище по това време на годината?

- До утре няма превозно средство, а тази вечер трябва да хвана влака за София – каза тя. – Мислите ли, че е възможно?
- Ще стигнем рано – отвърнах аз.

Пуснах ръката ѝ, скочих от гемията в лодката и този път подадох двете си ръце нагоре. Жената ги стисна здраво и доверчиво се спусна при мен. Мисля, че при това прехвърляне косата ѝ погали лицето ми, но не съм чак толкоз сигурен.

- Бароне, върти!

Помощникът ми се изправи лениво и хвана манivelата. В това време аз освободих въжетата. Моторът заработи. Баронът се прозя няколко пъти, усмихна се на пасажерката и отново се изтегна край десния борд.

Пред нас се откри меко и гладко море. Напоследък имахме кротко ноемврийско време – незапомнено топло и светло. Рибните стада препускаха безумно във водите, Пътувахме на среден ход. Следата ни оставаше за дълго върху ламаринената повърхност на морето. Пасажерката съблече палтото си и се обърна към брега. Наблюдаваше скалите и чугунените хълмове зад тях, забулени в омарата. Аз пък наблюдавах нея... И ако това е човешка кожа! Всеки сантиметър е шлайфан усърдно от природата – продължително, настойчиво, докато най-последно се е получило това чудо. Лицето ѝ беше продълговато и изработено, както трябва, чак до най-малката извивка на ухото. А колкото се касае до очилата, досещате се – има

жени, родени да носят очила със златни рамки, които в крайна сметка се превръщат в рамка на красотата им.

Непознатата на бърза ръка ми представи един спектакъл – палене на цигара, – който изгледах с удоволствие, и всеки артист от този спектакъл игра блестящо ролята си, като се почне от ръцете и се свърши с десетте тънки пръста. Когато измъкнаха цигарата и я поднасяха към устните, когато щракаха запалката и я връщаха в чантата, ръцете наподобяваха зайчета. Просто не ми го побира главата как тази жена бе пожелала да се вози на такава мръсна лодка. Знаете какво представляват лодките през риболовния сезон. Навсякъде касони, бензинови туби, въжета и замърсени брезентови платна, по пейката и върху кубрика блестят люспи и се тъмнее засъхнала рибя кръв.

Пипнах една летва и ударих задника на Барона. Той измъкна главата си като костенурка, но веднага разбра какво трябва да направи. Беше време да пуснем въдици. При Маслен нос имаше рибарски лодки. Макар и подранили, те се навъртаха там, за да не пропуснат първите ята. Прекарах лодката между тях. Рибарите забелязаха жената и се захилиха.

– Машаллаа! – провикна се някой. – Ще стигне и на двамата!

При подобни случаи човек трябва да се прави, че не е чул. Така сторих и аз. Извърнах глава. Тогава видях, че на север хоризонтът губеше очертанията си. Както приготвяше въдиците, Барона ме погледна бегло и посочи с глава нататък. Намалих хода. Барона пушна оловото в морето. Пасажерката се изненада:

– Ще ловим ли?

– Ще проверим късмета ви – отвърна Барона.

– Защо не слагате стръв?

– Паламудът лапа въдицата направо.

Те си разговаряха като стари приятели. Аз мълчах. Струваше ми се, че лодката е недоволна от забавения ход и че тръпне от нетърпение да полети през широкото светло море. Разтопен от щастие, Барона бърбеше охотно. Обясняваше й всичко, свързано с лова на паламуда, за промените на времето в морето, за бързината, с която се движим, и защо моряците не казват километри, а мили. По едно време заговориха тихо и Барона ме погледна. От ясно по-ясно – одумваха ме...

Една риба се закачи. Отделих я от куката и я хвърлих в дъното на лодката. Парчето беше едро и бясно се запремята върху дъските. Стъклените зрънца на очите й сякаш се стараеха да изхвъркнат от гнездата си. Трепетът на живота изпълваше тялото на хищника. Устата му беше затворена, но в хрилете все още имаше кислород. Най-последно паламудът се отпусна.

– Животинче – рече Барона и отново посочи на север.

Мъглата се приближаваше. Мозайката на морето се натроши. Появя хлад. Далеч пред мъглата като гигантски мравуняк пълпеше втората вълна на бриза.

– Ще кажеш ли нещо? – обърна се към мен барабата.

– Тръгваме! – отсякох аз.

Той започна да изтегля въдицата. Изчаквах търпеливо. Край нас излизаха нови лодки. На тях не им предстоеше път и можеха дълго да опитват късмета си.

Когато дадох пълен ход, мъглата вече настъпваше. Тя не беше много плътна. Слънцето я заливаше със светлина, правеше я лека, ефирна. Нищо обезпокоително. Време им беше на мъглите.

Жената извика тихо. Не можах да се сдържа и се засмях. Рибата отново затупа върху дъските. Устата ѝ се отваряше и затваряше. Животът напускаше тялото ѝ – изтичаше от всеки мускул, от всяка перка. Така умират рибите. Какво да се прави... Пасажерката ни бе изпълнена с уплаха и жал.

– Спокойно, другарко! – рече покровителствено Барона. – Ето, укроти се. Да не мислите, че е хвърлил топа!... Има да рита още...

– Стреснах се – отвърна тя.

– Не се стряскайте! Ще си загубите красотата.

Голям глупак е този мой помощник... А мъглата какво иска? Слънцето се скри зад преградата ѝ.

* * *

– Мълчи!

Барона млъкна и ме погледна учудено.

Нищо!

– Какво? – запита той.

– Не беше ли сирената на фара? – запитах неуверено аз.

– Сторило ти се е.

Тя седеше на пейката, наметната с палтото си. Беше спокойна. Все още не можех да разбера дали съжалява за проявеното лекомислие. Аз и Барона също замълчахме. Извън лодката виждахме само два метра вода, черна като блато, заобиколена от меката материя на мъглата. Вечерната тъмнина изобщо не се появи. Мъглата стана по-плътна и толкоз. Жената се сгуши в палтото си.

– Далеч ли сме от Бургас?

– На повече от девет мили.

– Къде се намираме?

– Около Созопол. Може би на пет метра от него, може би на две мили. Това няма значение.

– Защо?

– Не можем да се движим.

Тя обърна лицето си към мен:

– Докога?

– Докато не се вдигне мъглата.

– Кога ще се вдигне?

– Утре... Щом я напече слънцето.

– Наистина ли?

– Съжалявам – рекох аз. – Вие изгървахте влака.

Постепенно изчезна и последният метър видимост. Нощта падна и ни удави. Барона отиде при носа на лодката и също изчезна от погледа ни.

– Облечете се. Става студено.

Тя облече палтото си и пъхна ръце в джобовете му. Вършеше всичко унесено, спокойно на вид, отдалечена от нас двамата, сякаш беше сама на лодката.

– Сега разбирам какво значи мъгла. – Като помълча, добави: – Наистина действа на нервите. За първи път ли ви се случва?

– Не.

– Често ли возите пътнички?

– Не.

– Струва ми се, че моето присъствие не ви се нрави.

Отворих кубрика и измъкнах големия брезент. Върнах се на кърмата и покрих мотора. Постарах се да го завия отвсякъде, да го предпазя от влагата. Барона мълчаливо мина зад гърба ми и започна да изпомпва насъбралата се през деня вода. Самоинициативата му ме учуди. Беше рядък ленивец.

– Като свършиш, затвори вратата на кабината – наредих му аз.

Той кимна и се прозя. Спеше му се. Днес целия ден му се спеше. Също както вчера. Както винаги. Върнах се на пейката.

– Страх ли ви е?

– Не.

– Много ли съжалявате?... Тази година не сме имали мъгли.

Жената вдигна яката си, а после покри коленете си с пешовете на палтото.

– Да запушим – предложих аз.

– Моите свършиха.

– Аз имам. Дори ако трябва да пушим цялата нощ.

Бялата й ръка се насочи към кутията. Щракна запалката. Светлината озари лицето й. То беше замислено.

Шуртенето на водата от помпата неочаквано млъкна. Барона отнесе одеялото си в кабината на мотора и се свря вътре. Чак сега разбрах усърдието му. Искаше да спи на сухо.

– Имам сушена риба – проговорих внезапно аз.

– Не съм гладна, но не мога да се откажа от такъв деликатес.

Никакъв деликатес не й предлагах, а обикновена сушена риба, но непознатата се държеше много превзето. Освен това няхах нищо друго за ядене. Донесох една риба и раницата.

– Хлябът е черен.

– Прекрасно.

– Нарезете го. Аз ще се заема с рибата.

Запалих ветроупорната лампа. Поставих един касон между пейките и го застлах с вестник. Подадох и големия нож и хляба.

– Нямам тирбушон за бутилката.

– Вино?

– Коняк. Рибата пие само вино, но това е коняк.

– Зарежете традициите!... Сега сме в извънредно положение. Натиснете тапата със затворено ножче. Цял свят отваря така.

– Не помня къде съм забутал чашите.

– Вие сте луд!...

– Имам пластмасови чаши.

– Защо?... Слушайте, да не би да ви смущавам?

– Ами.

– Точно тъй се отваря... Пийте и дайте на мен.

Подадох й бутилката.

Тя се засмя:

- Пия за тази чудна авантюра!
- Наздраве! – казах аз. – Навярно вашият мъж ще ви се кара...
- Да не говорим за тия, които са на сушата.
- Добре – казах аз и вдигнах бутилката.

* * *

Лежеше върху пейката, завита с одеялата. Бод главата ѝ бях поставил коженото яке. В тъмнината тя не разбра колко е замърсено. Буден бях само аз. Чудех се къде да легна. Най-удобното място беше подът на лодката. Но с какво да се завия? Съжалих за прекаленото си кавалерство. За мен не бе останало нито едно одеяло. Изтегнах се така, както бях по шуба. Временното загреване, което бях получил от коняка, се топеше. Все по-настойчиво чувствавах студа. Кабината трептеше от хъркането на Барона. Лодката висеше неподвижно в бездната, между небето и водата. Приличаше на гроб. Не можех да заспя. Студът ме будеше непрекъснато и все повече се страхувах да не платя скъпо за кавалерството си. Тогава се сетих за стария, сплескан на пита балтон, послан за сядане на кърмата. Примъкнах се и го взех. Щом се покрих с него, се успокоих. Сега топлината на тялото ми се задържахше под балтона. Свих се още повече и се унесох в сън.

Трябва да съм спал твърде леко. Лесно усетих как жената слезе от пейката и също легна в дъното на лодката, до мен. Това трябваше да се очаква – пейката беше тясна и неудобна. Тя дълго размахва ръце, докато подреди, както трябва, одеялата. Краищата им паднаха върху мен и почувствавах, че дясната ми страна се затопля още повече. Най-последно тя притихна. Дишането ѝ стана равномерно, чувах го близо до ухото си, дори усетих топлината му.

– Спите ли?

Не знаех да отговоря ли, или не. Най-последно отвърнах глухо:

– Не.

– Студено, нали?

– Да.

– Завиждам на Барона.

– Той може да спи навсякъде – казах аз.

Тя издърпа одеялата нагоре и покри брадичката си.

– Кажете нещо.

– Какво?

– Нещо за себе си.

– Какво да кажа?

– Непрекъснато ли сте в морето?

– Почти.

– Защо не попитате какво правех там?

– Къде?

– В селото.

– Какво ме интересува.

– Не сте много учтив... Имате интелигентен вид, а се държите като грубиян. Така ли разговаряте винаги?

– Така си говоря.

- Понякога може да се говори другояче.
- Ни сме рибари – така говорим.
- Все пак не сте като другите рибари.
- Какви са те?
- Откровено казано – бият ви по учтивост.
- Да сложим точка.
- Защо пък точка?... Като сте ме взели веднъж на лодката, можете да се държите и по-прилично.
- Да сложим точка! Вижте каква мъгла ни е нападнала.
- На човек му става обидно!...
- Не разбирам с какво съм ви засегнал.
- Не разбирате!... И аз не разбирам защо трябваше да отстъпите всичките си одеяла на мен, да мръзнете и въпреки това да ме обиждате.
- Въобразявате си.
- Навярно ме считате за кокона.
- Ами!
- При това не сте искрен... И после... Не мислете, че само вие се трудите. Всеки се мъчи, блъска си главата над нещо, а вие злобеете.
- Така ви се струва.
- Не съм кокона, разбирате ли?
- Не съм казал това.
- Казвате го с държането си.
- Добре. Да говорим откровено. Вие лично как си блъскате главата?
- Аз съм архитект.
- Това не ми говори нищо.
- Жалък сте – уморено рече тя. – Нали затова съм дошла тук. Старая се да създам нещо.
- Засмях се:
- Ако проектът за ресторанта в селото е ваш, знайте го от мен – в съвета му се подиграват.
- Ако днес му се подиграват, утре ще млъкнат! Красивото не се разбира отведнъж.
- Разкрасявайте го! – кипнах аз. – Труфете го и го цапайте, превърнете крайбрежието на Пловдивски панаир!
- Ние знаем в какво да го превърнем. Нима ви харесват всички тези уродливи рибарски хижи, набучкани все по най-живописните места?
- Така са знаели, така са строили хората! Няма да спят на земята, я!
- Тези кошмари трябва да се съборят. Ще построим хижи по наши проекти. Работя по един такъв проект.
- Събаряйте! Това чакаме от вас.
- Ще бъде красиво, как не го разбирате! Нямаме си представа какви кадърни хора имаме.
- Разбрах... Жалко за морето!

Никога не съм допуснал, че ще ми се случи да лежа до такава жена и да говоря за строителството. Тази скучна и нахална очиларка не заслужава друго, освен да ѝ обърна гръб. Загънах се и се укротих. Може би се лъжех, но сякаш усещах нейната

топлина през завивките и все пак си помислих, че друго си е, когато хората спят един до друг.

– Спите ли? – запита спокойно тя.

– И тази добра! Така лесно ли се спи до жена като вас?

– Понякога се налага.

– Но не е лесно.

– Приятно нещо е иронията. Сега ми харесват... Все пак няма ли да кажете нещо за себе си?

– Какво да ви кажа?

– Завиждам ви, че можете да скитате из морето по това време на годината. Сега е по-интересно от лятото. Ако бях мъж, щях да правя същото... Опитайте се да кажете нещо, което подобава на тази авантюра.

– Охоо!... И веднага да ми заявите, че денонощно си блъскате главата за родината?

– Така си е – усмихна се тя. – За мен работата е и дълг, и удоволствие. Вярвайте!... Защо да ви лъжа? Кариера ли ще правя пред вас?... Ние сме от това поколение, за което често пъти не се изразяват ласкаво. Но не винаги имат право. Ние работим, мислим...

– За родината.

– За родината.

– И за социализма.

– Дори за него.

Тя каза това без ирония. После добави:

– Чувствувам нужда да говоря. Обещавам ви, че няма да бърбям повече на обществени теми.

– Дано!... Смешно е тъкмо сега.

– Когато искате, говорите интелигентно. Барона ми прошепна нещо за вас и знам, че не сте такъв, за какъвто се представяте.

– Сега и аз трябва да започна с комплиментите.

– Обичате ли морето?

– Може и да го обичам. Нямам време да мисля за това.

– Непрекъснато ли сте в лодката?

– А как искате? Рибата няма да дойде направо у дома...

– Където са жена ви, децата ви... Така ли?

– Вие казахте нещо за тия, които са на суша, нали?

Тя се притаи.

– Заспахте ли? – запитах тихо аз.

– Интересно е в тази лодка – унесено продума тя. – Въжета мачти, кормило... Това вълнува. Тази самота и тази вълна също вълнуват. Карат те да забравиш света, миналото, да не мислиш за бъдещето и да остане само настоящето. Мнозина биха ни завидели.

Барона внезапно запя. Стреснахме се.

– Какво е това? – прошепна в ухото ми тя.

Приближих устата си до ухото ѝ и също прошепнах:

– Барона пее.

Тя приближи главата си:

– Насън ли?

Отново долепих уста до ухото ѝ и отново прошепнах:

– Да. Влюбен е в певицата на един ресторант.

– Чудно!

Когато обърна за трети път глава към мен, устните ми докоснаха лицето ѝ. Постоях известно време тъй, но смелостта ми се изпари и се отдръпнах. Малко покъсно почувствувах как ръката ѝ се раздвижи и как се пъкна под завивката. Като намери моята, погали я нежно и я обхвана.

– Ще спим ли?

Гласът ми едва успя да излезе през стиснатото гърло:

– Ще спим.

* * *

Полъхна слаб западен вятър и залюля мъртвата завеса на мъглата. Слаба слънчева светлина проникна до нас и изведнъж се намерихме в дъното на огромен каньон. Гларусите, които се виеха високо над главите ни, приличаха на орли. След малко се откриха и сивите коридори на морето, леко набраздени от бриза, като улички с павета. Взирах се през разределения оранжев пух и се стараех да разбера къде се намираме. Къде ли са ни отнесли тайнствените нощни течения на водите?

Архитектката продължаваше да спи. Над кубрика се показва облото лице на Барона. Едното му око бе затворено – по всяка вероятност той ми смигаше многозначително и питаше: “Тарикат, какво стана снощи?” Върху дясната му буза се очертаваше контурът на гаечния ключ. Докато е сънувал певицата, непрекъснато е спал върху ключа. Дадох му знак да пали машината. Моторът заработи и тялото на лодката потрепера. Нашата пасажерка отвори очи. Като ме видя, отново зави глава. Едва ли ще се намери жена, готова да покаже лицето си без очила, и то след такъв мизерен сън.

Седнах зад руля. Потеглихме.

– Какво гледаш? – запита ме Барона.

– Не мога да разбера къде се намираме.

– Пред Свети Никола сме, не виждаш ли?

Да. Срещу нас едва-едва се очертаваше къщичката на моряшкия пост. Бяхме на една линия със селото, все още забулено от мъглата. Завих леко вдясно и подкарах с пълен напред. Предстоеше ни девет мили път.

Отстъпих руля на помощника си.

Нейните ръце бяха излезли изпод одеялата и опипваха пейката. Събудените зайчета посрещаха деня с игра. Притичах, взех очилата от пейката и ги ги дадох на зайчетата.

Влизахме в светли зали и отново потъвахме в тъмнина. Прекосявахме лабиринти, минавахме под сводове, откривахме розови попътни коридори и все по-често над главите ни се появяваха сини небесни островчета – наредени като архипелази. Най-после се втурнахме в простора и почувствувахме не само чистата светлина на слънцето, но и топлината му. Бордовете на лодката съхнеха.

Когато минахме край железните стени на параходите и особено като пристигнахме на кея, денят бе съвсем бистър. Чайките лудееха. Басейнът на

пристанището им се струваше като казан с рибя чорба. Жената стоеше изправена в лодката, с вчесана коса. Тя наблюдаваше играта на птиците и от време на време поглеждаше часовничето си. До краката ѝ лежеше куфарчето. Палтото ѝ беше измачкано.

Вдигнах куфарчето и се прехвърлихме на кея. Тръгнахме към града един до друг. Тя пъкна ръката си в моята. Стори ми се, че вървим в чуждо пристанище, където никой не ни познава и всички говорят на някакъв чужд език.

– Да пием кафе – предложих аз. – Това е сладкарница.

– Да проверим първо за самолет – отвърна тя. – Щом взема билет, целият ден ще бъде наш. Предпочитам да тръгна следобед.

– Едно кафе ще ни дойде добре.

– Да осигурим първо билета – настоя тя.

А служителката от гишето на ТАБСО каза:

– За следобед всичко е продадено. Има едно място за **сега**. Колата за летището тръгва след минута.

Тя плати билета и бързо влезе в автобуса. През стъклото едва успях да видя лицето ѝ. То се усмихваше. Колата потегли. Зайчетата ми махаха за сбогом. След това изчезнаха. Утрото стана обикновено. Хората заговориха на български.

Тръгнах към магазина за авточасти. Измъкнах бележника си и намерих страничката, на която пишеше: “Да купя – един ремък, четири свещи за мотора и една крушка за мачтовата лампа.”

Вече два пъти ме предупреждаваха, че светлините ми не са в ред и че това е в разрез с морския правилник.

ДРУГИЯТ

[текстът тук е по сб. “Деликатно настроение”]

Той умееше да спи под небето. Тялото му, с обтегнати крака и широко разперени ръце, тежеше здраво върху сухата пръст. Дланите му притискаха доверчиво земята, сякаш черпеха от нея спокойствие. Главата му бе покрита с един брой на вестник “Днес”, върху чиято първа страница премиерът Кьосеиванов се ръкуваше с военния аташе на Италия. Наоколо гъмжеше от бездомници. Те спяха по гемииите или между траверсите, нахвърляни в района на рибната борса. Обикновено се завиваха с прогнили корабни платна, отдавна забравили силата на вятъра.

В пристанището беше все още тихо. По параходния кей отекваха само сънливите стъпки на митническия полицаи, който се разхождаше край виолетовата гора на мачтите. В утринната дрезгавина корабите и морето изглеждаха като нарисувани.

Някой мина през портала на пристанището, накуцвайки, натоварен с мръсен чувал и бидон за нафта. Сухата му кашлица разкъса тишината. Няколко бездомници се събудиха, изругаха и заспаха отново. Зангадора също се събуди. Той

махна вестника от главата си и изпсува. Куцият виновно изчезна към рибарския кей. Зангадора се надигна, седна върху една траверса и запуши. Цигарата го одобри. Беше много рано, ала да заспива отново, нямаше смисъл. Изправи се и ритна вестника. В ноздрите му нахлу сладкия мирис на спареното море.

Стъпил върху гемийката си, куцият изпомпваше водата от кубрика на машината. Черната омаслена течност падаше глухо в морето и го замърсяваше. Зангадора си приближи, ритна гнилата обшивка на корабчето и скептично поклати глава. Куцият го видя отгоре как тръгна към морето и как се навежда към него.

– Хигиената е хубаво нещо! – извика скитникът. Той плискаше лицето си и го разтриваше. – Фрикциите поддържат красотата ми.

Зангадора е висок, с големи ръце и омекнали от безделието китки. Тялото му е едро и здраво, склонно към напълняване. Под фланелата му се очертава корем. Над изпеченото му лице блести силно руса коса. Тя е къдрава и неподстригана – почти по модата. Очите му са светли, бодри. Облечен е в зелена фланела, смъкната от гърба на пиян скандинавец, и оранжев панталон, пъхнат в ботуши, които му придават вид на звероукротител.

Той се прехвърли на дървения пристан. Капките по лицето му блестяха като звездички.

– Какво стана снощи?

– Нищо не стана! – куцият остави помпата. – Дойдоха двама стражари, казаха им как си го ударил и хукнаха да те търсят.

– Накъде?

– Де да знам.

– Лошо ли съм го цапнал?

– Каза, че лошо – куцият разтвори пръстите си и ги раздвижи.

– Къде отиваш?

– Ще товаря дърва от Малката скеля.

– Идвам с тебе! – реши Зангадора. – Трябва да се пръждосам за няколко дни.

Той скочи на палубата и хвана помпата. Куцият влезе в кубрика. Започна да загрява мотора. Зад вълнолома набъбваше нежната багра на зората. Светлината на фара угасна. Появи се едва доловим вятър и затихна – може би земята прошепна нещо на морето. В района на гарата изсвири локомотив. Светът започна да се пълни с кръв и да добива реалния си образ.

Машината на “Дракон” заработи. Туловището на гемийката се разтърси, а стопанинът ѝ вдигна успокоително глава. Той е застарял и мършав, черен като буца кюмюр. Вратът и дрехите му са мръсни. Арменският му нос е голям и извит. Токущо е отворил кутията с цигари и тя е изцапана с нафта. Всичко, което попадне в ръцете му, се замърсява веднага.

Зангадора отвърза въжетата. Гемийката се отдели от кея. Куцият разчупи топъл хляб и започна да реже салам.

– Скучно море! – извика барабата.

В повечето случаи той не говореше, а викаше – не поради моряшка привычка – просто такъв си му беше темпераментът. Започна да се храни с две ръце, а управляваше с крак. Гемийката се подчиняваше и трмаво пресичаше басейна на пристанището. Когато излязоха извън линията на фара, пред тях се разкри широкото водно трасе. Морето наистина беше скучно: тихо, примряло в очакване

да се случи нещо по-интересно, сякаш набираше сили за предстоящите есенни бури. Над безцветния му гланц спеше разтопеният бакър на зората. На юг от залива, зад линията на пясъка, се издигаше безплътният и сух зид на хълмовете. Зангадора се нахрани, хвърли амбалажната хартия във водата и запя. Старата гемийка напредваше с неравномерни тласъци и трясъци. Човек би предположил, че ей сега ще експлодира. Но тя продължаваше да си върви напред, да служи предано и да върши своята черна работа.

Той нарами ботушите си и тръгна бос. Гледаше да върви по влажната ивица на пясъка, като прецапваше плитчините. Това го ободряваше. Слънцето се спущаше на запад, имаше вятър, но все още беше топло. Отляво се редяха набраздени като зебри дюни. Зад тях от време на време се показваше прегоряла дъбова горичка, мизерна издънка от някогашен величествен лес. Ята от гларуси се пощеха на пясъка. Те прехвъркваха мързеливо пред него и отново се връщаха по местата си. Хижата се виждаше далеч напред, едва забележима сред жълтеникавата пяна на дюните.

Зангадора спря, съблече се и нагази във водата. Морето се заумилква в краката му, по раменете се плъзнаха меките струи на вятъра. В такива моменти той чувствуваше как природата влива сили в тялото му. Заплува срещу хоризонта. Размахваше здравите си ръце, гмуркаше се под вълните, спускаше се при кафявите ливади на водораслите и като се измъкваше отново на повърхността, поемаше шумно въздух като кит. Тогава го обземаше усещането, че е господар на целия този просторен свят...

Като се наигра с морето, Зангадора излезе на брега, взе багажа си и без да се облича, потегли към хижата. Всъщност това бе изоставена рибарска колиба, изградена някога в края на залива. До нея бе изкован малък пристан. Напролет и есен там завързваха аламаните и мауните. От пристана нагоре по скалите бяха издълбани неравни стъпала, които извеждаха към гърба на възвишението, обрасло с шипки и млечка. По това възвишение рибарите се спущаха към хижата и само тези стъпала свързваха залива с мекия път, който водеше към света и хората.

Зангадора се облече и влезе в хижата. Малко късно, едва след като очите му привикнаха с прохладната тъмнина, той разбра, че вътре има човек.

Човекът спеше върху изплетения от букови клони нар. Барабата се усмихна. За него беше ясно, че тук се е подслонил друг скитник. А там, където си почива един скитник, винаги могат да почиват двама. Той се излегна върху другия край на нара. Пред входа, тъй като липсваше врата, се виждаше част от пясъчния бряг, морето с хоризонта и късче небе.

Шумът, който го събуди, приличаше на стон или вик за помощ. Зангадора се обърна и видя непознатия, който отчаяно размахваше ръцете си, сякаш се отбраняваше от нещо.

– Сънуваш! – извика Зангадора и се засмя. – Не се плаши!

Непознатият отвори очи и мигновено свлече краката си на пода. В погледа му освен сънливост имаше изненада и страх.

– Сънувал си нещо лошо – каза барабата и отново се обърна с лице към стената.
– Остави ме да си доспя.

Нарът беше корав. Барабата се завъртя няколко пъти и остана пак с лице към непознатия. Опита се да заспи, но се отказа и седна.

– Тук съм с яхтата си – рече сериозно той. След това извади цигарите си. – Околосветско пътешествие... За тази вечер трябва да наберем морска трева, ще постелем нара.

Зангадора почеса ходилата си и запали цигара. Късната следобедна светлина осветяваше безгрижното му лице, готово да се смее и да бърбе. Непознатият мълчаливо следеше движенията му. Той все още не можеше да се освободи от вцепенението си.

– Времето ще се развали – забеляза барабата. – Ти как мислиш?

Непознатият не отговори.

– Тебе питам! Ще се влоши ли времето?

– Не знам.

– Излез навън и ще разбереш. Снощи западният не излезе, сега пък морският се е изкривил на една страна и не знае кога да спре, петите... и те ме сърбят. Утре ще вали... Трябва да наберем трева. Тук ли ще ношуваш? – Оня продължаваше да мълчи. Зангадора се изправи и се протегна. – Много си тъп... Имаш ли нещо за ядене?

Непознатият все още се мъчеше да се опомни. Той прокара ръка по стриганата си черна коса. Гъста, небръсната от няколко дни брада засенчваше лицето му. Очите му бяха тъмни и уморени. Пред Зангадора той изглеждаше дребен. Носеше замърсена бяла риза, от ония, на които яките се прикачват с копче, тъмносин ученически панталон и сандали.

– Много си беден – забеляза барабата. Разглеждаше го открито и с весел поглед. – И ти обикаляш света, а?... Носиш ли нещо за ядене?

– Не.

– Ще ти дам възможност да видиш как се хранят преуспелите в живота.

Той измъкна парче рибарска мрежа и два хляба. В мрежата имаше омазана хартия, натъпкана с пържен сафрид. Барабата разкъса хартията по ръба и внимателно я разположи върху нара. След това я повдигна към носа си, помириса рибата и я поднесе към носа на непознатия.

– Мирише ли на лошо?

Непознатият преглътна.

– Не.

– Да го знаеш от мен – пържена риба не се вмирисва – разчупи единия от хлябовете. – Товарих дърва. Това ми го дадох като надница заедно с цигарите.

Непознатият нападна хляба. Нежната светлина на очите му изчезна. Смущението му се стопи. Хранеше се като животно.

– Кротко! – рече меко барабата. – Къде се намираш?

Оня повдигна леко главата си. Погледът му беше зъл, а челюстите от двете страни на лицето му – изострени.

– Ще си повредиш храносмилането – смигна му Зангадора. Докато се хранеше спокойно и сладко, той избута единия хляб настрана. – Счупвам ти ръцете, ако пипнеш това!

Определената дажба изчезна бързо. Зангадора преглътна с удоволствие последния залък, загъна останалата храна в мрежата и а постави до стената.

– Не обичам да пипат вещите ми... Сега ще поискаш и цигара, така ли?

Изглежда, че непознатият бе наситил глада си, но това не върна желанието му да говори. Все тъй мълчаливо той пое цигарата и запуши. Зангадора се разположи по турски върху нара.

– Много съм скитал – започна мечтателно той, – срещал съм какви ли не хора, но никого не съм гощавал. А то било голямо удоволствие да нахраниш гладен... Така ли е?... Слушай, ти защо не говориш? – правеше кръгчета от дим и се мъчеше да види събеседника си през тях. – Ако не си приказваме, ще се пръснем от скука. Ние, барабите, трябва да се разговаряме. И без това другите не говорят с нас – протегна се и вдъхна мириса на пясъка. – Ужасно е да си сам!... Така ли е?... Тебе питам – така ли е?

– Така е.

Лицето на скитника омекна, засия от спомена за нещо много хубаво.

– Ти обядвал ли си с английски консул?

Едва сега в очите на непознатия проблесна лека развеселеност:

– Не.

– Аз съм обядвал – каза Зангадора. – Английският консул ме считаше за интересен. Заявявал го е на белгийския консул, и на унгарския консул. Тогава им подавах топките в тенискорта. Веднъж той ме взе в яхтата си. Скитахме по морето... скитахме... Като огладняхме, излязохме на острова. Там обядвахме заедно.

– Е?

– Нищо – вдигна рамене Зангадора. – Малко ли е да обядваш с английски консул.

Допушваше най-сладката част от цигарата. Щом остана малък фас, Зангадора го намести върху свития си показалец и го метна през входа.

– Знаеш ли кое е най-лошото на рибата?

– Не.

– Рибата пие много вода, а пък водата е на два километра оттук... Виждаш ли консервната кутия на прозорчето?... Виждаш ли я?

– Да.

– Ще я вземеш и ще отидеш до кладенчето. Познаваш ли местността?

– Не.

– Откъде си?

– От София.

– Охоо! – Зангадора подсвирна. – От столицата! Сухоземен! – той изрази презрение. – Като гледаш вълните, не те ли хваща морска болест?

– Не.

– Кой вятър те е духнал насам?

Непознатият издържа погледа на бърбреца. От своя страна той също го погледна така, сякаш му казваше: виж какво, не питай, като знаеш, че няма да ти отговоря.

Барабата улови ръката му и каза остро:

– Много фасони правиш, бате!... Не ме познаваш! – той стисна ръката му. – Кажи де – знаеш ли кой съм? – непознатият чувствуваше, че пръстите, които стискат китката му, са силни. – Щом ядеш хляба ми – ще отговаряш!... Знаеш ли, че мога само с един удар да те пратя оттук в морето?

Оня продължаваше да стои спокойно. Никакъв опит да измъкне ръката си. Освен решителност в погледа ме имаше и интерес към този, който го стискаше. Това раздразни още повече скитника.

– Виждаш ли ръката ми? – Зангадора посочи надолу. – Това е ръката на Зангадора!

Без да сваля погледа си от очите на скитника, непознатият каза:

– Пуснете ме!

Той каза това спокойно, без каквото и да е предизвикателство, достойно. Скитникът не го пусна, но все пак почувствува, че пред него се намира партньор, който заслужава уважение.

– Кажете, че искате да си говорим на “вие”. Мога и така. Но защо ми продавате фасони?... – Скитникът отвори пръстите си. – Работа ли търсите насам?

Мълчание.

– Ако търсите работа, мога да ви заведа на каменоломната.

– Вие защо не работите там?

– Охоо, вие можете да говорите! – барабата измъкна парче от гребен и го прекара няколко пъти през косата си, пълна с морска сол и планктон. – Аз съм временно тук. Скоро ще заминавам.

– Къде?

– Соломоновите острови! Не искам да работя тук за една пършива надница. Там ще се излежавам под палмите, ще пия мляко от кокосови орехи и ще ям хлебно дърво.

– Значи вас ви привлича екзотиката? – усмихна се непознатият.

– Умирам за нея!

– Мисля, че на Соломоновите острови няма хлебно дърво.

Зангадора се готвеше да духне в гребена, но си остана замръзнал в тази поза.

– Как да няма?

– Така мисля.

– Не може да бъде! – скитникът се обиди. – Там има всичко!... А жените имат дълги бедра и устни като възглавници.

Непознатият се засмя от сърце:

– България не ви ли харесва?

– България? – Зангадора плю с отвращение: - Какво е България?... Селска работа, голтаци колкото щещ, няма никакъв шик!

Непознатият се отпусна изцяло и се развесели.

– Понякога не мечтаете ли за друга България?

– Стига, бе! Каква друга?

– Ами, да речем, България... с по-голям шик.

– Какво? – Зангадора подскочи. – Ти да не си болен?... Извинявай, че минавам на “ти”! Бараба съм и ми е простено... Знаеш ли какво значи Соломоновите острови?

– Да не се дразним – рече непознатият. – Всеки да си харесва каквото си ще.

Зангадора седна върху нара. Като поседя малко така, отпусна се назад и положи ръце под главата си.

– Ти сериозно ли говориш, че там няма хлебни дървета?

– Може и да има.

– Има, разбира се, как може Соломонови острови без хлебни дървета и кокосово мляко!...

Той наблюдаваше тавана. Гледката не беше много приятна: от гредите се спущаха прашни паяжини, а между камъша се показваше небето. Липсваше врата, огнището бе съборено, част от мазилката – изпадала. През мръсното стъкло на прозорчето не можеше да се види нищо. Разрухата на хижата бе засегнала нещо у скитника. Той мълчеше и мислеше. Тъмнината вътре се сгъстяваше, а навън се здрачаваше. Вятърът съскаше в сухите листа на тръстиките.

– Време му е да спре – едва чуто каза Зангадора. – Ако не спре, утре морето ще заприлича на боза.

– Сигурно.

– Сега ще ми кажеш ли какво представляваш?

– Аз съм обикновен човек.

– Не си толкова обикновен.

– Защо мислите така?

– Ти не си като нас.

– Кой сте вие?

– Ние сме тези, дето спим на пристанището! – скитникът пое дъх. Гръдният му кош се надигна. – Но и при нас има интересни хора.

– Сигурно.

– Например аз

– Кое ти е интересното? – непознатият изведнъж премина на “ти”.

– Не мога да ти го обясня. Всички ме смятат за много интересен... Пъхни една цигара в устата ми!

Непознатият се подчини. После, без да чака втора заповед, той запали цигарата в устата на Зангадора. Скитникът не наруши позата си. Запуши като последен ленивец. Изглежда, че бе трениран да пуши така. Времето течеше. При всяко всмукване пепелта нарастваше, но не падаше – стърчеше си нагоре непокътната дори след като барабата заговори:

– Царицата ще се омъжи за мен!

– Какви глупости говориш?

Зангадора пое внимателно цигарата с пръсти и обясни:

– Виждаш ли пепелта? Ако не падне до края, царицата ще се омъжи за мен.

– А ти искаш ли я?

– Ами!... Такъв си е лафът. Не мога да обичам царицата.

– Защо?

– Обичам друга.

– Ти обичаш?... Коя?

Зангадора се намръщи и го погледна остро:

– И ти си плямпало.

– В каква ли жена си влюбен!...

– Тя е далеч! – Зангадора въздъхна продължително и намести по-удобно главата си.

– Пише ли ти? – запита непознатият.

– Засега не.

– Как се казва?

– Жоана Крауфорд!
– Ти си лумпен! – непознатият беше разочарован.
– Какво значи лумпен?
– Сега не мога да ти обясня.
– Сигурно не е обидно. Ако е хубаво, наричай ме така. Звучи добре – като Аполон или Посейдон, нали?... Изглежда, че си чел много. Познах ли?
– Чел съм.
– Аз също чета.
– Какво четеш?
– Вестниците в кафенето. Гълтам романите като кебапчета. Карам и другите бараби да се просвещават, ама те не искат да се издигат... Вярно ли е, че някога имало един крадец, който бил голям поет?
– Да.
– За него казват, че като го качили на въжето, разбрал колко тежи задникът му.
– Не е точно тъй – засмя се непознатият. – Затова ли го почиташ?
– Симпатичен ми е, защото е бил бараба като мен. В нас, барабите, има нещо, знаеш ли?
Отново замълчаха. Зангадора бавно допушваше цигарата и сладостно наблюдаваше постижението си. Но пепелта рухна изведнъж.
– Избяга ми царцата! – започна да плюе пепел Зангадора. – Не е голяма загуба.
– С какво се занимаваш? – запита внезапно непознатият.
– Не работиш ли?
– Случвало ми се е.
– Какво ядеш?
– Рядко ям. Повече пия.
– С какво плащаш?
– Аз съм любимец на чуждестранните моряци.
– Няма ли нещо важно за теб?
– Не съм мислил по този въпрос... А ти няма ли да кажеш нещо за себе си?
– И това ще стане.
– Хитрец! – Зангадора уби един комар върху лицето си. – Тази нощ ще ни ядат комари. Наблизо има блато... Знаеш ли какво има зад блатото?
– Какво има?
– Бостан. Като се стъмни, ще напълним колибата с пъпеши.
– Аз трябва да остана тук – рече непознатият. – Не мога да отида нито за пъпеши, нито за вода – след това се доизказа равно и категорично: – Ти също няма да отидеш!
Барабата се надигна и подпря лицето си с ръце.
– Какво каза?
Непознатият се възхити от очите на скитника: в тях имаше много цветове, които пламваха и гаснеха, спотайваха се или искряха – очи като небе, по които плават всички настроения на деня. Барабата се обърна по гръб и се подпря на лактите си.
– Слушай, ти сериозно ли мислиш да ми се налагаш?
Непознатият не отговори.
– Не си ли жаден? – запита Зангадора.
– Умирам от жажда!

Зангадора седна.

– Ти мислиш ли, че ще ти позволя да ми се наложиш?

– Не ти се налагам. Скоро ще те напусна. Тогава прави каквото щеш.

Зангадора се изправи, пхна ръце в джобовете си и започна да шари пред нара.

– Плачеш за бой!... Разбра ли? За първи път ми държат такъв тон! – След това извика: – Ти знаеш ли, че пристанищният квартал трепери пред мен?

Но непознатият сякаш не го чу. Къде беше сега той? Зангадора го виждаше как опъва краката си и как затваря очи и му се стори, че мисълта на този брадясал млад мъж скита по далечни места, че говори с непознати хора, че живее в съвършено друг, дявол знае какъв свят.

– Стани!

Непознатият отвори очи и го погледна. Над главата му, върху мръсната варосана стена, пълзеше стеножка. Тя задържа за малко вниманието на скитника, докато спокойно се изтегли нагоре към покрива и изчезна в тръстиката.

– На теб говорят!... Стани и набери трева!

Младият мъж не направи нито едно движение. Скитникът протегна ръце, стисна ризата му и го изправи на крака.

– Тръгваш ли?

– Не.

Зангадора замахна. Ударът попадна в устата. След това замахна втори път, но се отказа. Непознатият го гледеше безчувствено. Устата му кървеше. Тънка струйка се спусна от ъгълчето ѝ към брадата. Барабата го бутна и погледна ръката си.

– Ти си изрод!... Никога не съм срещал добиче като тебе!... Заболя ли те?... Отговаряй – заболя ли те?

– Да.

– Имаш кръв. Избърши я!

Удареният прокара длан по устната си и размаза струйката.

– Измий се с морска вода!

– Няма нужда.

Непознатият глътна събраната в устата му кръв.

– Ударих те леко – каза Зангадора. – Хабер си нямаш от истинските ми удари.

След това отиде до прозорчето и взе кутията.

– Ще ти донеса море да се измиеш.

Непознатият трепна:

– Не излизай!

Зангадора му хвърли пълен с недоумение поглед.

– Пак ли започваш?

Барабата мина демонстративно през изхода и закрачи по пясъка.

През равния шум на вълните изстрелите звъннаха като камбанки. Барабата полетя обратно към колибата, шумгна се през вратата и се блъсна в нара. Непознатият скочи към ъгъла. Очите му пламтяха. Опрян на стената, Зангадора се заслушваше. Как може да бъде толкова тихо!... Дори шумът на морето бе изчезнал. Но след една минута ромонът на приборя се надигна тежко, залюля монотонно света и всичко отново стана реално.

– От коя страна? – запита бързо непознатият. Той беше потен и задъхан.

– От височината!

– Коя височина?

Барабата дишаше ускорено. Пръстите на ръцете му почнаха да потрепват. Едва сега бе започнал да чувствава истинската уплаха.

– Там... дето завършват стъпалата!

– Далече ли е?

– Не знаеш ли къде завършват стъпалата?

– Къде паднаха куршумите?

– На пясъка!

– Прехвърлиха ли те, или дойдоха къси?

– Какво си ме заразитвал!

– Прехвърлиха ли те?

– Де ще ти помня!... Дигнаха пясък! – Все още продължаваше да гледа през входа. – Искат да ме застрелят, кучетата!...

– Не видя ли колко бяха? – непознатият питаше бързо.

– Де да ги знам!... Стреляха два пъти!

– Това и аз разбрах!

– Маmicата им!

– Двама са – каза повече на себе си непознатият. – Дай една цигара!

Той седна върху нара, но не можа да издържи дълго така и отново се изправи. Цигарата му остана незапалена.

– Разбирам – каза неспокойно Зангадора, – убил съм го, ама как... как са успели да ме открият?

Непознатият тъпчеше напред и назад. Цигарата в стиснатата му ръка бе смачкана.

– Нямам право да ме убиват без съд! – протестира скитникът. – Нали нямам това право?

– Мълчи!

– Ти мълчи!... Мръсни фантоци!... Стрелят, сякаш съм диво прасе!

– Мълчи, ти казвам! – непознатият отвори ръката си. Тютюневият прах бе полепнал върху потната му длан. – Дай ми цигара!

Преди да вземе нова цигара, той отърка дланта си в панталона. Скитникът чувствуваше, че му заповядват, но завладян от мислите си, усещаше смътно това.

Вълните прииждаха право срещу хижата, сякаш се стараеха да влязат в нея. Поне така се виждаше отгук. Хоризонтът и небето, пясъкът и морето – всичко се прибираще в малката рамка на вратата и напомняше картинка от лекомислен маринист.

– Ще загазиш вместо мен – каза най-после Зангадора. – Как да им обясня да не стрелят по теб?

Никой не му отвърна. Върху тъмнеещото късче небе се мярна гларус. Барабата изведнъж помисли, че е сам, и се обърна.

– Ще ни пречукат и двамата! – каза той.

Непознатият пое от ръцете му кибрита и рече спокойно:

– Време е да разбереш, че ти не си интересен.

– Аз ли?

– Ти!

– Знаеш ли откога дирят начин да ме очистят?... Не ме ядосвай в такъв момент!

Той се приближи до входа и отправи поглед навън, от лява на дясно, доколкото можеше да се вижда на широчина и височина. Мълчеше. Непознатият го наблюдаваше отзад, също потънал в мислите си. Времето течеше и се отмерваше с шума на вълните, който се разливаше върху пясъка, стопяваше се и отново се пораждаше от мястото на приборя. Вятърът съскаше в сухите мечове на тръстиките... Страшно е да се стои в разнебитената хижа, като знаеш, че просторът е отрязан за теб от преградата на куршумите. Барабата почувствува тъга от това, че по силата на нещо невъзвратимо туй, което винаги му е принадлежало – дюните и морето, небето и слънцето, – всичко му е ограбено. Ужасно е да се чака така, със скръстени ръце, докато неизвестното се развие докрай.

– Защо не дойдат! – извика Зангадора. – Защо не идват?

Непознатият всмукна дим и се усмихна безнадеждно:

– Не смеят.

– Защо не смеят?

– Защото са двама.

– Двама са, ама имат зулейки.

– Какво е това зулейки?

– Пушки.

– Стражарите винаги отиват на сигурно – поясни непознатият. – Сега чакат подкрепления.

– А защо не стреляха по мен по-рано?

– А кога да ти стрелят?

– Когато влязох в колибата.

– Засадата е станала след това.

– Келеш! – извика Зангадора. – Как ли са ни открили?

– Съобщено им е от някой селянин или рибар.

– А те са залегнали на възвишението?

– Да. Обикновена засада.

– Ще се измъчиш покрай мен – покровителствено каза барабата. – Не бива да излизаш навън. Ще ни заловят, но тебе ще те пуснат веднага. Аз ще им обясня. – Той се обърна едва сега и седна върху нара. – Трябва да се прави нещо... Да пушим, да си говорим...

Зангадора драсна клечка. Светлината на пламъка позлати лицето му, странно едро и спокойно в момента.

– Трябва да се прави нещо – повтори той. Догарящият пламък запали цигарата. Как ли съм успял да го пребия?... Ударът ми не беше нещо особено. А заслужаваше да го ударя... Влязох с двама шведи. Те бяха моя плячка, готови да пият и да пеят много песни. Но съдържателят на бара каза, че трябва да напусна заведението. Започна да ме изтласква. Разбираш ли?... Блъсна ме навън!... Тогава го ударих – пое дим и добави: - Напоследък нещо не мога да отмервам удара си... Чудя се как съм спрял ръката си при теб. Още ли боли?

– Не.

Ти ми харесваш. Можем да поскитаем известно време заедно.

– А Хавайските острови?

– Соломоновите! – поправи го барабата. – Слушай, защо не ми кажеш какво представляваш?... Постоянно мислиш нещо, мисълта ти хвърчи другаде... Много си особен.

– Как позна?

– Че то си личи. Постоянно мислиш нещо. Уважавам те за това, че мислиш непрекъснато... Мълчи! Не ме интересува за какво мислиш! Вече няма смисъл. Скоро ще се разделим. Ще полежа няколко години и ще ме пуснат. Винаги съм се чудил защо убийците лежат малко. Според мен, убиеш ли някого, трябва да заплатиш с живота си. А не става така, прав ли съм?

– Бих ти говорил дълго на тази тема, но ония чакат. Нямаме време.

– Чакат – усмихна се Зангадора. – Мога да им се изплъзна за една минута.

Непознатият трепна.

– Как?

– Профучавам през пясъка и – в морето! Два-три часа нощно плуване... След това ще изляза там, дето и дяволът не може да ме открие.

– А после? – непознатият се оживи съвсем.

– После – в Турция! Границата си я минавам като на разходка.

Зангадора плесна врата си. Учуди се, че въпреки насрещния вятър комарите успяват да прелетят до колибата. Здравчът замрежваше правоъгълника на входа. Беше настъпила оная прохладна дрезгавина, която в това време на годината все още се задържа дълго. Тогава острите контури на пейзажа омекват и добиват мъдрост.

– Кога ще пристигнат ония търтеи? – барабата ритна кутията и разтри с ръка лицето си. – Пие ми се вода... Ти защо се умисли пак? Ще дойдат, ще отделят сухото от мокрото и ще те пуснат.

– Ще вземат мене – спокойно каза непознатият.

– Паешки работи не обичам!

– Не търсят теб, а мен!

– Защо си им ти? – Зангадора прояви нервност и досада. Непознатият му се стори изведнъж неприятен със своя страх. Имаше нещо не много красиво в държанието му, когато от възвишението стреляха по него. – За първи път стрелят по мен! – замислено рече той. – Доживях и това – да стрелят по мен! А тука разни хапльовци хленчат и се страхуват за себе си!

– По мен са стреляли много пъти – сериозно и тихо каза непознатият. – Те търсят мен!

– За какво си им потрябвал?

– Аз съм затворник!

Зангадора подскочи.

– Сериозно ли?... Да не си вързал?

– Да, избягах.

Зангадора се ухили:

– Браво!... Как?

– Дълго е за разправяне.

– Тогава защо стреляха по мен?

– Има засада. Биха стреляли срещу всекиго, който излезе от колибата.

– Кого си пречукал?

– Никого.
– Какво си гепил?
– Нищо не съм откраднал.
– Ей, говори като хората! Тук сме си наши! Защо те гонят?
– Има си други причини.
– Какви други причини? – учуди се барабата. – Нито си убивал, нито си гепил! Какво друго?... Ахаа – разбирам! – той се засмя и го погледна разочаровано. Стори му се глупаво да се тревожи за такива дребни неща и вече гледаше на непознатия едва ли не като на палавник, който е изял сладкото от буркана на майка си. – Вас пък за какво толкова ви бутат по затворите?

Непознатият отвърна весело и леко хапливо.

– Заради нашите Соломонови острови.
– На колко си осъден?
– До живот.

Барабата подсвирна:

– А ако те заловят?
– Ако ме заловят, ще ме премажат от бой.
– И ще чакаш да те хванат?
– Няма друг избор.
– Защо не им вържеш?
– Как?
– Нали ти казах преди малко! Знаеш ли да плуваш?
– Знам.
– Знам!... Левашки ли плуваш или добре?
– Някога плувах добре.
– Тогава ще те спасим!
– Глупости.
– Плуването не се забравя. Щом си плувал някога, ще плуваш и сега.
– Не се решавам!

Зангадора улови раменете на непознатия и го разтърси. Раздразнението му растеше. Той впи пръстите си в него и го наведе върху нара. Притискаше го силно и дори не мислеше да сдържа яростта си.

– Защо си толкова проклет? – засъска той. – Защо ме нервираш?
– Пусни ме!
– Няма да те пусна, хапльо!... Стоиш и чакаш, а морето е пред теб!
– Пусни ме! Никога не съм плувал продължително!
– Когато е на зор, човек може да плува и сто часа! – барабата отпусна леко пръстите си: – Чуваш ли?

Непознатият дишаше тежко и ускорено под него:

– Дори... да изплувам... не знам... къде да изляза.
– Аз знам! Разбираш ли, бе? Аз знам къде да излезем.
– Какво искаш да кажеш?
– Не е твоя работа!
– Тебе никой не те... гони... да рискуваш.
– Говоря ти за последен път, тикво!... Виждаш ли морето? – Зангадора отметна глава назад. – Прибягваме до пясъка. Десетина метра... Докато усетят, ще им се

изплъзнем... Но помни – скачаш смело във водата и след туй веднага се улавяш за мен. Аз ще далдисвам, но няма да ме пускаш!... Разбра ли? – Зангадора го разтърси отново. – Навярно ще глътнеш водичка... по някое време ще ти се стори, че ще се пръснеш, ще искаш да излезеш навън, но ще траеш, разбра ли?... Останалото ще свърша аз!

– Теб никой не те гони – отвърна непознатият.

– Няма значение. Ще те спася.

– Пусни ме! Ще ме удушиш.

Непознатият се изправи и започна да диша спокойно. После зърна морето и веднага почувствува страха на сухоземния човек, който от хилядолетия гледа на тази голяма вода като на чудовище, което знае само едно – да поглъща.

– Погледай си го! – каза Зангадора. – Редовно море с редовни вълни. Море, от майка по-мило, от мадама по-меко.

– Все пак – какво общо имаш ти с мен?

– Нали сме приятели?

– Излагаш се на риск.

– Няма риск! – барабата се развесели отново. – Нямах си представа каква играчка е това бягство. Ония там, със зулейките, са чорбари и пълзловци – изведнъж стана сериозен: – Трябва да тръгваме. Ако се стъмни съвсем, ще бъде най-изгодно, но има опасност да пристигнат още шафери и да ни сгачят.

– Какво значи шафери?

– Жандари.

– Добре. Съгласен съм да избягам сам. Ще плувам навътре и ще изляза далеч оттук.

– Млъкни!

Зангадора се изправи и съблече пуловера си. Големите му рамене отразиха умиращата светлина на деня. В колибата сякаш се появи сияние.

– Събличай ризата! – заповяда той. – Хайде, хайде!... Така!... Сега сандалите... Защо трепериш? Спокойно!... Чудна работа – от куршуми не те е страх, а трепериш от морето!...

Той седна върху нара и започна да събува ботушите си. Взе ги в ръцете си и започна да ги разглежда:

– Жал ми е за тях! Никой няма такива ботуши. Ще ги скрия под нара до стената.

Провря се под нара и се измъкна с изпрашен панталон. Но беше доволен:

– Надявам се, че няма да ги открият... Сега да започнем с навиването на панталоните. Ето, гледай как... И да няма страх. Ако след време ти се случи да попаднеш в бургаското пристанище, разпитай за мен. Всеки ще ти каже кой съм... Ела сега тук!

Двамата застанаха до изхода. Бяха изправени един до друг – исполинът и дребният. Дребният мълчаливо подаде ръката си напред и исполинът неумело я пое. Барабата усети силата на тази малка ръка и нейната топлина, която сякаш му разказа много неща. Тогава дребният не издържа, подигна се на пръсти и прегърна исполина.

– Тези работи не ги разбирам – каза тихо барабата, докато на свой ред силно притисна непознатия до себе си. – Така ли трябва?

– Ние правим така – каза просто непознатият.

– Морето е близо – заговори на рамото му Зангадора. – Докато се усетим, и ще стигнем. То е мой приятел. Ще видиш как ще ни спаси.

Разделиха се и отново застанаха един срещу друг.

– Казвам се Христо – рече непознатият

– Приятно ми е – Зангадора!

– Защо правиш тази жертва?... Вече мога и сам!

– Не правя жертва! – отвърна Зангадора. – Това е като детска игра... Помни едно – по пясъка се бяга трудно. Щом свърши брегът, няма да газиш във водата, а ще скочиш в нея.

Затичаха се едновременно.

От възвишението загърмяха. Зангадора имаше право – по пясъка се бягаше трудно. Наоколо падаха куршуми и те тичаха напред, където безучастно и ласкаво се разгъваха герданите на голямото, поръсено със здрач море. Как бавно се приближаваше то!...

Непознатият клекна и притисна с ръка гърдите си.

– Защо сядаш? – извика Зангадора.

Той се върна, наведе се и го вдигна. По-нататък действуваше спокойно, сякаш отнасяше гребла до лодка.

– Стисни устата! – извика яростно той. – Но преди това кажи нещо!... Отвратителен си с това твоє мълчание!...

Понесе го напред. Куршумите продължаваха да падат, но сега те бяха жалки и незначителни. Вятърът беше прохладен и сладък, морето се приближаваше бързо – да се избяга вече беше играчка.

Куршумът удари бедрото му, но Зангадора направи последните две крачки и нагази във водата. Той падна в нея, ала продължаваше да държи приятеля си.

– Затвори тази проклета уста! – изкряска той. – Защо не изпълняваш?... Ей сега ще им се изплъзнем и ще им се обадим с картичка от Турция!... Ще им изпратим снимки с джами!...

Държеше го здраво и вече му говореше тихо, приятелски. Гледаше как стражарите се приближават – бавно, страхливо, насочили карабините си към него.

– Този пък кой ли е? – запита единият стражар.

– Де да знам – отвърна с треперещ глас вторият и изписка нервно: Ей, ти кой си, бе?

– Аз съм другият! – изрева срещу тях Зангадора.

Той чувствуваше освежителния гъдел на пяната и топлината на водата около кръста си. Струваше му се, че тя е затоплена от кръвта им. А морето и пясъкът потъваха в гъстата утайка на здрача, но горе все още плуваше чистото сияние на небето.

СЪДЪРЖАНИЕ

Родина.....	5
Топлина от хора.....	19
Филе от акула.....	27
Тихо море.....	44
Рибарска чорба.....	57
Морето е на всички.....	62
Ангелина.....	75
Девет мили нежност.....	83
Другият.....	100